

KONYA ALAEDDİN CAMİİ'NDE YAPILAN ONARIMLAR VE ZEMİN GÜÇLENDİRME ÇALIŞMALARI İLE ALAEDDİN TEPESİNİN SORUNLARI

Mustafa R. ABİCEL
Mimar

A-CAMİİN YERİ:

Konya'daki Selçuklu devri eserlerinin en büyüğü, en eskisi olan Alaeddin Camii şehrin merkezindeki Alaeddin Tepesi üzerinde yapılmıştır.

Alaeddin Tepesi'nin tarihi ise yapılan arkeoloji araştırma ve kazılarına göre, kalkolitik çağlara kadar inen Eski Konya'nın (Iconium'un) ören yeri olan bir höyüktür.

Anadolu Selçuklu Sultanları, Konya'yı Bizanslılardan alıp başkent yaptıktan sonra (1097 M.) şehrin ortasındaki, etrafı bir iç kale ile çevrili olan bu tepeye, saraylarını ve Alaeddin Camiini yaptırmışlardır. İç kale ise, kesme taş, moloz ve harçtan yapılmış olup, dört yönünde dört büyük kapısı mevcuttu.

XIX. yüzyıl, Konya iç ve dış kaleleri için bir çöküntü devresi olup, taşları sökülmeğe ve binarlarda kullanılmaya başlanılmıştır. 1896 yılında iç kalenin de tamamen silindiği anlaşılmaktadır¹.

Tepe üzerinde, Alaeddin Camii ve Köşk'ten başka, Medrese-i Sultanîye ve bir de kütüphanenin bulunduğu camii, 1201 M. tarihli vakfiyesi ile 1769-1792 M. tarihli sarfi kayıtlarından anlaşılmaktadır. Ne yazık ki bu yapılar günümüze kadar gelememişlerdir.

Aynı tepede, 1921 yılında Konya Belediyesi'nin çöktürülen Saat Kulesi (Bizans Eflatun Kilesesi) ise Alaeddin Camii'nin güneyinde, su deposunun hemen yanında idi (Resim 1). Selçuklu ve Os-

manlılar zamanında mescid. 1872 yılında ise çalar saat konmak suretiyle Saat Kulesi olarak kullanılmıştır.

Günümüzde etrafı yol olarak kullanılan Alaeddin Tepesi'ne Konya Belediyesi, içinde havuzlu çay bahçeleri bulunan ağaç ve çim ekili bir park tesis etmiştir (Resim 2) Ayrıca tepe üzerinde Konya'nın içme suyu tesisleri de bulunmaktadır.

Yakın zamana kadar tepenin üzerinde yapı olarak üç tarihi eser (Selçuklu devrine ait Alaeddin Camii ve üzeri beton kabukla korunmaya çalışılan Köşk ile tepenin batı eteklerinde yer yer görülen iç kaleye ait duvar kalıntıları) (Resim 3), Ordu evi (Resim 4) Nikah salonu 700 tonluk betonarmeden gömme su deposu ile daha sonra yapılan ayaklı su deposu ve üç adet tuvalet yer almakta idi. Bunlardan gömme su deposu, tepe üzerindeki ilk su deposu olup, 1900 yılında Konya valisi Ferit Paşa tarafından camiiin güneyinde yaptırılmıştır. 1927 yılında ise Konya Belediyesi, eski deponun arkasına betonarmeden yeni depo yapmak suretiyle genişletmiştir (Resim 5) Depoya 1937-1938 yıllarında ilave edilen kaynak suları ile daha sonraki yıllarda sondajla çıkarılan kuyu suları bağlanarak şehrin su ihtiyacı karşılanmıştır. 1982 yılında camiiin temelini su sızdırdığı için Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce 35 milyon lira Konya Belediyesine verilmek suretiyle depo iptal ettirilmiştir.

Metalden ayaklı su deposu ise, Alaeddin Camii'nin batısında, kule şeklinde ve suyun depo-

1) Ş. Sami, *Kamus-ül Alâm* C.Vs.3781.

landığı kısım ise sactan yapılmış olup, camiin temelini zarar veriyor diye 1968 yılında yıktırılmak suretiyle iptal ettirilmiştir (Resim 6).

B- CAMİİN YAPILIŞI:

Alaeddin Camii'nin inşasına, Selçuklu Sultanlarından I.Rükneddin Mes'ud (1116-1156)'un son devirlerinde başlanmış, II.Kılıç Arslan (1156-1192) devrinde sonradan tamamlanmıştır. I.İzzeddin Keykavus(1210-1219)'un zamanında camiin doğusuna yeni ilave düşünülmüş ve bu ilave de Sultan I.Alaeddin Keykubad (1219-1236)'ın zamanında 1221 miladi yılında tamamlanmıştır .Bu nedenle teppe ve camiin adı Alaeddin olarak anılmaktadır.

Önemli bir bölümü XII.yüzyılda yapılmış olmakla beraber, muhtelif tarihlerde yapılan ilavelerle genişletilerek bugünkü haliyle Cumhuriyet Devrine ulaştırılan Konya Alaeddin Camii, düzgün bir plan niteliğinde olmayıp, ibadetin yapıldığı harim kısmı ve avludan ibarettir.

CAMİİN HARİM KISMI:

Yapı olarak ortada kubbeli bölümle, onun doğu ve batısında bulunan düz tavanlı bölümlerden oluşmakta (Resim 7-8) ve camiin doğusundaki üzeri saçaklı kapıdan girilmektedir.

Camiin doğusunda, çoğu başlıkları ile birlikte Bizans ve daha önceki klasik devirlere ait 41 tane taş ve mermer sütun vardır. Bu sütunlar başlık üstünde bulunan ve ahşap gergi üzerine oturmakta olan tuğla kemerlerle birbirine mütemadi olarak bağlanmış olup, üzeri ahşap kirişlemeli toprak damla örtülmüştür (Resim 9-10).

Camiin kubbeli bölümünde, mihrap, kubbeli sahn ve minber bulunmaktadır. kubbeli sahn mihrap önünde olup, kubbenin kasnağı ise duvar ve iki sütuna oturmakta ve renkli mozaik Selçuklu çinileri ile süslüdür (Resim 11). Kubbenin çinileri zamanla dökülmüş kubbe kasnağındaki çiniler ise yerinde durmaktadır. Mihrabı çinilerle süslü iken zamanla bozulmuş, yan silmeler alçı üzerine kazım işi olarak sonradan tamamlanmış 1891 yılındaki onarım sırasında buraya mermerden bir mihrap oturtulmuştur. (Resim 12) Minberi ise abanoz ağacından birbirine geçme künde-kari işçiliklidir. Anadolu Selçuklu Devri'nin tanınmış bir ahşap eseri olan bu minberin yan yüzleri, kapı söveleri ve alınlığı, arabesk ve rumi motiflerle, kufi ve süslü yazılarıyla süslüdür.

Camiin batısında, 8 mermer sütun ve iki ayak vardır. Bunlar birbirine tuğla kemerlerle mütemadi olarak bağlanmış ve üzeri ahşap kirişlemeli toprak damla örtülmüştür. Bu bölümde yüksekçe yapılmış bir de Sultan Mahfeli bulunmaktadır.

CAMİİN AVLUSU

Avlu camiin kuzeyinde olup, serbest yüksekliği yer yer 9 m. yi geçebilen kesme taştan yapılmış duvar ile çevrilmiştir. Avluya kuzey duvarındaki kapılardan girilmektedir. Avlu içinde, biri ilk yapı zamanından kalma II. Kılıç Arslan veya I. Alaeddin Keykubat, diğeri ise I.İzzeddin Keykavus için başlanan, fakat yarım kalmış iki türbe mevcuttur.

Birinci türbe, ongen planlı olup, pramit bir külahla örtülüdür. Kesme taş ve tuğla malzemenin inşa edilmiştir. türbenin içerisinde, çinilerle süslü sekiz sanduka vardır. Ayrıca türbenin altında bir mezar mahzeni olup, bu mahzene kuzeydeki kapıdan giriliyor. İkinci türbe ise sekizgen planlı olup, üstü açıktır. Kesme taştan inşa edilmiştir. Türbenin altında, dar bir kapıdan girilen bir mezar mahzeni vardır. Minare, avlunun güney-doğu köşesinde olup, dilatasyonla camiin duvarlarından ayrılmış haldedir. 1971 yılında avluda yapılan dolgu toprak hafriyatı esnasında bulunan sarnıç tuğladan inşa edilmiş olup, avlunun kuzey - batı köşesinde yer almaktadır.

C- CAMİİDE YAPILAN ONARIMLAR

Alaeddin camii, Konya'nın en eski, en büyük camii olmakla, tarihi boyunca birçok değişiklikler geçirmiş, zaman zaman ilave ve onarımlar görmüştür. Alaeddin Camii'ine Selçuklular ve daha sonra, Karamanoğulları devrinde Sultan Camii olarak layık olduğu önem verilmiş, zengin vakıflar kurulmuş, bu vakfın mütevellileri yıllarca camiin her türlü ihtiyacını karşılamışlardır. Osmanlılar devrinde de aynı ilgiyi gören ve Osmanlı padişahlarının emirleriyle zaman zaman da onarılmıştır.

Eldeki mevcut bilgilere göre, camii Sultan III. Murat zamanında (17 Zilhicce 1592 miladi tarihli mühimme defterinin 434 sahife) diğeri ise Sultan II. Abdulhamit zamanında 1891 yılında (Konya Valisi Sururi Paşa'nın delaletiyle) olmak üzere asası bir şekilde onarılmıştır (Resim 13). İkinci onarım sırasında, avlunun kuzey doğusun-

daki mezarlığın içinde bulunan türbe de ihya edilmiştir (Resim 14).

Camii, Osmanlı Devletinin son yıllarında kuzey eteğindeki Selçuklu Köşkü ile birlikte ihmal edilmeğe başlanmıştır. Aynı zamanda iç kale'de (höyüğün etrafındaki sur duvarları) tamamen kaybolmuştur (M.1896).

Birinci Dünya, İstiklal ve ikinci Dünya Savaşı sırasında camii, bir süre ordunun elinde askeri depo olarak kullanılmıştır (Resim 15).

-1943-1944 yıllarında, askeri depo olarak kullanılan camiiin doğu yan bölümündeki doğu ve güney dış duvarlarında yer yer çatlama meydana gelmiş, durumun tehlike arzemesi üzerine askeri depo, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından boşaltılıp Eski Eserler ve Müzeler Genel müdürlüğü'nce ilk onarımına başlanmıştır. Bu onarım sırasında, duvarlar ile temellerine betonarme hatıl, toprak damın arasına tecrit için betonarme döşeme ve mihrap kubbesine kurşun kaplama işleri yapılmıştır.

1952 yılında, Vakıflar İdaresi (avlu kısmı müzelerde kalmak şartıyla) camii teslim alarak sıva, döşeme, doğrama işleri gibi tamirlerden sonra ibadete açmış, fakat binanın dışındaki etüdüleri tamamlamadan restorasyon çalışmalarına başlamayı doğru bulmamıştır.

1956 yılında Alaeddin ve Emsali Camileri İmar Cemiyeti tarafından camii avlusunun kuzey-batı köşesine izinsiz yapılan hela ve abdest alma musluklarının pis suları avluda açılan sızdırma çukuruna (foseptiğe) bağlanması sonucunda, çukurdan avlu zemini içerisine sızan pis sulardan dolayı, 1958 yılında avlunun batı ve kuzey-batı duvarlarında çökme, yarıma ve şakülden kaçma gibi bir durum meydana gelmiştir. 1959 yılında, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından bahsi geçen bu duvarlar ile kuzey-batı avlu girişi sökölüp yeniden yapılmış ve bu arada hela ile abdest alma muslukları da kaldırılmıştır.

1961 yılında, toprak avlu içinden duvarlara yağmur sularının sızması sonucu avlunun doğu duvarı çatlamış ve yıkılma tehlikesi görüldüğünden sökölüp yeniden yapılmıştır.

1963 yılında avludaki toprak düzeltildikten sonra, üzerine meyilli olarak adi kaldırım döşemesi yapımı ile birlikte avlu da tanzim edilmiştir (Resim 16-17).

1964 yılında, camiiin içten, dıştan sıva ve

döşeme işleri yapılmıştır. Aynı yıl içerisinde camiiin dış duvarlarının yer yer çatlaması ve oturması ile toprak dam altındaki yuvarlak ağaç kirişlerinde sarkmalar meydana geldiği için Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce sondajla zemin etüdü yaptırılmıştır.

1965 yılında ise , 1964 yılında yapılan zemin etüdünün neticesinde durumu bildiren rapor gereğince camiiin çatlayan ve oturma yapan kısımlarında betonarme temel takviyesi ile sökölüp yeniden inşa etme işleri yapılmıştır.

1966 yılının ilkbaharında Alaeddin Tepesi'ni besleyen şehir suyu borularından bir kısmının patlaması sonucu temellere su sızmasından dolayı camiiin batı yan bölümündeki dış duvarlar ile iç kısımdan dolayı camiiin batı yan bölümündeki dış duvarlar ile iç kısımdaki iki kemerde çatlama ile birlikte II. Kılıç Arslan Türbesi bitişindeki mahfel üstü damı çökmüştür (Resim 18). Aynı zamanda doğu yan bölümde de kolon temellerinde açılmalar, kemerlerde ise umumi olarak kuzeye doğru eğilmeler meydana gelmiştir. Mahfel damının çökmesinden sonra, kubbenin çökmesini önlemek için kubbeyi taşıyan kemerler ahşap takviye ile askıya alınmıştır. Ayrıca camiiin batısında bulunan ayaklı su deposu da kaldırılmıştır.

Bu tehlikeli durumlardan sonra, muhtelif kurumlar ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Teknik Elemanları değişik tarihlerde camii mahallinde incelemişlerdir. Bu incelemelerin neticesinde yapılacak onarım ile alınacak tedbirler için ayrı ayrı görüş bildiren teknik rapor ve tutanak tanzim edilmiştir. Vakıflar Genel müdürlüğü bu rapor ve tutanaklarda yapılması istenen onarımlar için gerekli çalışmaları yaptıktan sonra defalarca konuyu Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'na intikal ettirmiş ve anılan kurulun muhtelif tarihlerde vermiş olduğu kararlar doğrultusunda, 1966-1975 yılları arasında bütçe imkanları dahilinde camii restore edilerek ibadete açılmıştır.

1966-1975 yılları arasında, Yüksek kurulun kararları doğrultusunda yapılan onarımlardan bazıları aşağıda gösterilmiştir.

- Camiiin sıvaları raspa edildikten sonra rölöve projesi hazırlanmış ve bu arada doğu ile batı bölümlerindeki taşıyıcı olan sütunlarda temel araştırması yapılmıştır.

- Münferit taşıyıcı durumunda olan kolon-

ların temellerine takviye olarak her iki istikamette betonarme baş kirişleri atılmıştır (Resim 19).

- Betonarme baş kirişlerinin yapımı esnasında camiiin statik dengesini bozmamak için kemer araları ahşap takviye ile askıya alınmıştır (Resim 20).

- Mihrap arkasındaki duvarın emniyeti için iki adet betonarme konturfor yapılmıştır (Resim 21).

- Camiin doğu ve orta bölümündeki topraklı dam ile batı bölümündeki sürgülü sac kaplama sökülerek yerine ters kirişlemeli betonarme döşeme ve üzerine tecrit malzemesi olarak provanel kaplama yapılmıştır (Resim 22,23,24).

- Hazırlanan restorasyon projesine göre avlunun kuzey cephe duvarı ve önündeki merdivenli tretuvar yapılmıştır.

- Türbelerin avlu içinde münferit yükler haline getirilmesi için camiiin kuzey cephe duvarı bir akıs geri çekilmiştir. Ayrıca geri çekilen bu kemerli duvara demir doğramalı camekân takılmıştır.

- Avludaki dolgu toprak araştırma, hafriyat yapıldıktan sonra kaldırılmış ve bu arada çok sayıda temel kalıntıları çıkarılmıştır. (Resim 25-26-27)

- Avlunun doğu duvarı sökülüp yeniden konturforlu olarak inşa edilmiştir (Resim 28).

- Şakülünden kaçan minare sökülüp, camii beden duvarından ayrı ve derin temelli olarak yeniden inşa edilmiştir (Resim 29).

- Bu onarımlar esnasında camideki ahşap minber tedbir olarak sökülüp Konya Mevlana Müzesi'ne taşınmıştır (Resim 30).

Yukarıda belirtilen onarımların yapılmasından sonra camii oldukça sağlam bir görünüş kazanmıştır.

1977 yılının kış ayları içinde, Alaeddin Tepesi'ndeki su isale hattı vanalarının donmasından dolayı, camiiin güney-batı köşesine yakın bir yerde şehrin su şebekesine ait plastik ve metal su borularının patlaması neticesinde borulardan kaçan suların, camiiin batı bölümünün temellerine sızması sonucu bu bölümün batı ve güney dış duvarlarında 1965 yılında olduğu gibi yine çökme ve çatlama meydana gelmiştir. 1978 yılında tehlikenin önlenmesi için batı bölümünde iç kısımlar ahşap takviye ile askıya alınmıştır.

Konya Belediyesi ile uzun bir mücadele ne-

ticesinde camiiin batısında bulunan su borularının kaldırılması sağlanmıştır.

1978-1979 yıllarında, iç kısımlardaki ahşap takviye ile askıya alınma tamamlandıktan sonra harici tesirlerden meydana gelecek yüzeysel suların camiiin korunması için, camiiin batı ve güney dış cephe önlerinde drenaj ile istinat duvarı yapılmıştır. Bahis konusu takviye ve drenaj işi tamamlandıktan sonra camiiin batı bölümündeki tehlikeli durum ortadan kalkmıştır. Bu arada camiiin güney doğu köşesinde istinat duvarının yapımı esnasında su deposuna ait su deşarj savağı ve su boruları bulunmuştur (Resim 31).

Bu çalışma sırasında su deposuna ait deşarj savağının altındaki çatlaktan su aktığı tesbit edilmiştir. Belediye ile yapılan görüşmeler sonucu su borularının yeri değiştirilmiştir.

1980 yılında, çökme ve çatlama durdurulan batı yan bölümünün arızalı kısımlarının onarımına başlanılmak üzere iken, bu defa da camiiin doğu yan bölümünde sütun kesilmeleri ve beden duvarları ile camiiin iç ve dış zeminlerinde derin çatlaklar hasıl olmuştur (Resim 32,33,34). Durumun endişe verici olduğu dikkate alınarak camiiideki kayma ve çökme hareketi çatlaklara cam yapıstırılmak suretiyle gözlenmeye başlanmıştır (Resim 35,36,37).

Maalesef ilk gündeki arızaların daha da artarak büyük boyutlara ulaştığı görülmüş ve camii 15.5.1980 günü tamamen ibadete kapatıldıktan sonra ahşap takviye ile askıya alınmıştır (Resim 38,39,40)

Camideki bu tehlikeli durumu meydana getiren sebep araştırıldığında, mülkiyeti Konya Belediyesi'ne ait ve camiiin güney cephesine çok yakın inşa edilmiş olan su deposunun arızalı oluşu, su deposunu ve Alaeddin Tepesi'ni besleyen su borularından kaçan suların caminin zeminine sızması ve su deposunun açık savağından bol miktarda akan suların camii temeline kaçması neticesi, dolgu tepe (höyük) olarak bilinen bu zeminin çökmesine ve kaymasına sebep olduğu kanaatine varılmıştır.

Gerekli incelemeler tamamlandıktan sonra Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce bahsi geçen su deposu ve camii çevresinde bulunan su borularının kaldırılması Konya Belediye Başkanlığına 22.6.1980 gün ve 42/320 sayılı yazı ile durum bildirilmiş ve bilgi için de Konya Selçuk Üniversitesi Rektörlüğüne, Kültür Bakanlığına, Eski Eserler

ve Anıtlar Yüksek Kuruluna ve Konya Vakıflar Müdürlüğü'ne birer suret gönderilmiştir.

Konya Belediyesi ise, bu su kaçağını esas neden olarak kabul etmemekte, tepe etrafındaki trafiğin, tepenin yığma oluşunun etken olduğunu ileri sürmektedir. Bu düşünce farklılıkları 12 Eylül 1980 öncesi dönemde herhangi ciddi bir önlem alınmasına imkan vermemiştir.

12 Eylül 1980 den sonra bu konu, mahalli şikayetle 2 nci Ordu Sıkıyönetim Komutanlığı'na duyurulmuş, Komutanlığın emirleri gereğince Konya Valisi ve Belediye Başkanlığı'nın Başkanlığında 3.12.1980 günü Konya'da bulunan resmi kuruluşların teknik elemanları ile Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün bulundurduğu bir heyetin müşterek çalışmaları neticesinde, 3.12. 1980 tarihli olarak tanzim edilen tutanakla ne gibi önlemler alınacağı, 29.12.1980 tarihli ön raporla ise konunun uzman kuruluşlarca araştırılması tavsiye olunmuş ve bir sureti de Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne gönderilmiştir.

Tavsiyelere uyulup uyulmadığını görmek için 14.10.1981 tarihinde heyetçe yerinde yapılan inceleme neticesinde;

- Su deposu tamir edilerek su sızmaları önlenmiş,

- Camii ile su deposu arasında bulunan tahliye ve terfi boruları tamamen kaldırılarak depunun güneyine, savak tesisi ise doğu kısmına alınmış olup, kotu da 3 m. civarında tutulmuş ve 2.3.1981 tarihinde depo bu şekliyle yeniden faal duruma geçirilmiş (Resim 41)

- Depo ile camii arasındaki sahanın mevcut dolgu 4.60 m. derinliğe kadar boşaltılarak kil doldurulması işleminin yapıldığı görülmüştür.

Aynı heyet tarafından 22.10.1981 26.10.1981 tarihleri arasında su deposu sızdırmazlığı ile ilgili deneyin yapılması neticesinde günde 6 ton su kaçırdığı tesbit edilmiştir. Ancak alınacak önlemler üzerinde görüş birliği sağlanamamıştır.

Bu görüş farklılıkları karşısında, konuya kesin ve sağlam bir çözüm getirmek için yeni yollar aramak zorunda kalan Vakıflar Genel Müdürlüğü 29.12.1980 tarihli ön rapor gereği sorunun bilimsel niteliğini değerlendirmiş, daha önce de aynı konuda iki rapor verilmiş bulunan O.D.T.Ü'ne 1981 yıl başında işbirliği teklif etmiş olup, O.D.T.Ü. tarafından da olumlu karşılandıktan sonra 15. 12.1982 tarihli ön rapor ve protokol tasarısı hazırlanmış-

tır. Bu tasarı Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 5.2.1982 günü Devlet Bakanlığına arzedilmiştir. Ayrıca bütün rapor ve tutanaktaki tavsiyelere göre geçici tedbirlerle camii içerisinde tehlikeli görülen kemer ve tavanları ahşap iskele ile askıya alma işleminden başka bir işlem yapılmamış olup, camii de alınması gerekli statik önlem için plan, proje ve program Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün teknik çalışma sahasının dışına çıktığı için toplu ve nihai bir onarım keşfi de çıkartılmadığından konu Başbakanlığa iletilmiştir.

Başbakanlık konu ile ilgilenererek 19.2.1982 gün ve 08.M.G. KON.İ.İLİŞ.D.01329 sayılı yazı ile Konya Alaeddin Camii'nin maruz kaldığı yıkılma tehlikesinden kurtarılması için Bayındırlık Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde;

- Maliye Bakanlığı,
- Kültür ve Turizm Bakanlığı,
- Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu,
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi,
- Vakıflar Genel Müdürlüğü,
- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü,
- Konya Belediyesi nin katılmaları ile bir çalışma gurubu teşkili ve hazırlanacak projenin Eski Eserler ve Anıtlar Kurulu'na iletilerek, sonucundan Başbakanlığa bilgi verilmesi istenmiştir.

9.3.1982, 18.3.1982,22.3.1982 günlerinde Bayındırlık Bakanlığı Merkezinde ve 12.3.1982, 24.3.1982 günlerinde ise Konya'da mahallinde, tüm ilgililerin katılımıyla inceleme ve çalışmalar yapılmış olup, çok kritik duruma girmiş bulunan yapının kurtarılması için gerekli tedbirlerin sırası ile üç etapda toplanması kararına varılmıştır.

1- Alaeddin Tepesi'nin stabilitesinin sağlanması,

2- Yapının stabilitesinin sağlanması,

3- Yapının restorasyonu,

Yukarıda belirtilen her üç etap da kendi içlerinde muhtelif tedbirler,e gerçekleştirilebileceği için, Başbakanlıkça koordinatörlüğü Bayındırlık Bakanlığından istenen nihai projenin hazırlanması uzun süreli gözlem ve deneylere ihtiyaç gösterdiğinden acil davranma mecburiyeti çalışmaları belirten etaplar içinde kısım kısım yapmayı zorunlu kılmıştır.

Öncelik taşıyan birinci etap çalışmalarının ilk tedbiri olarak; yumuşak dolgu bir höyük olan Tepe her türlü sudan acilen tecrit edilmesi gerektiği görülmüş olup, yapılan inceleme ve hesapların sonucunda 35 milyon liraya ihtiyaç bulunmuştur.

Konya Vali ve Belediye Başkanı ile Belediyenin diğer yetkilileri, mali zorluklar içinde bulduklarını ve işi kendi bütçelerinden yaptırma- larının mümkün olmayacağı, kendilerine ödenek sağlanması halinde yapabileceklerini ifade etmişlerdir. İhtiyaç bulunan 35 milyon lira ödenek 1982 yılı içerisinde Bayındırlık Bakanlığı'nın emrine verilerek tepe üzerinde bulunan tüm terfi, isale ve sulama hatları iptal edilmiş olup, tepe tamamen arındırılmıştır. Tepe yağmurlama sistemi ile sulanmaya başlanmıştır.

D- ZEMİN GÜÇLENDİRME ÇALIŞMALARI:

Camii, son 30-40 yıl içerisinde zemin hareketlerinden kaynaklandığı görüşüne varılan çatlama, deformasyon ve şekil değiştirmeler göstermiştir. Bu süre içinde, konu ile ilgili araştırma ve onarım faaliyetleri 1964 yılında başlamış ve bu doğrultuda temelleri de içine alan bir güçlendirme ve takviye işlemi yapılmış olmasına rağmen yapı ve zemin ile ilgili problemler halledilememiştir.

1983-1984 yıllarında, yapının bu durumdan kurtarılması ve köklü bir onarıma alınması için gerekli görülen bilimsel etüd ve proje çalışmalarını şartnamesi Başbakanlığın emri ile teşkil ettirilen heyet tarafından 12.5.1983 tarihinde hazırlanmış olup, onarıma ilişkin bu şartnamede aşağıdaki hizmetler kapsama alınmıştır.

1- Zemin iyileştirme (güçlendirme) çalışmaları

a) Zemin sorunları araştırması
b) Zemin iyileştirme projesi düzenlenmesi

c) Zemin iyileştirme uygulaması sırasında danışmanlık ve denetim

2- Yapının onarımı ve güçlendirilmesi çalışmaları

a) Çatlak ve ötelenmelerdeki gelişmelerin ölçülmesi

b) Taşıyıcı ve yapı güçlendirme projesi düzenlenmesi

c) Taşıyıcı yapı sorunlarının araştırılması

d) Yapı onarımı sırasında danışmanlık ve denetim.

Görüldüğü gibi hizmet kapsamı içinde zemin ve üst yapıya ait araştırma, proje, onarım danışmanlığı ve denetimi yer almaktadır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü bu hizmetlerden yalnız "Zemin Sorunları Araştırması"nı 1983 yılı içinde ihaleye çıkarmış ve bu hizmetin, GAMB-Göncer Ayalp Mühendislik Müşavirlik Ltd.Şti.nin Boğaziçi Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Öğretim üyelerinden Doç. Dr. Turan DURGUNOĞLU'nun danışmanlığında yapılması kararlaştırılmıştır.

Bu etüd için öncelikle Konya Alaeddin Camii sorunları ile ilgili olarak daha önce yapılmış olan çalışmalara ait idarece temin edilendökümanı ve raporlardan yararlanmak suretiyle zemin ve temel problemleri esas alınarak bir ön değerlendirme yapılmıştır.

Bilahare camii yerinde etüd edilmiş ve bu değerlendirmelerin ışığı altında, daha önceki çalışmalardan elde edilen bilgilerden de yararlanmak suretiyle "Konya Alaeddin Camii Zemin Etüdü Programı" hazırlanmıştır. Bu etüd programı içinde yer alan aşağıdaki arazi ve laboratuvar çalışmaları Eylül - Aralık 1983 yılında gerçekleştirilmiş olup, "Zemin Sorunları Araştırması ve Alınacak Önlemler" adlı raporda zemin şartları belirlenmiştir (Resim 42).

- Zemin sondajları (12 adet, toplam 450 m.)

- Standart penetrasyon ölçümleri (6 kuyuda, toplam 94 m.)

- Yerinde permeabilite ölçümü (12 kuyuda toplam 215 adet)

- Yeraltı su seviyesi rasatları (3 kuyuda 64 gün süreli)

- Yüzey resistivite ölçümü (4 noktada)

- Sondaj kuyularından Gama Ray Logları (12 kuyuda 450 m. boyunca)

- Topoğrafik ölçümler

- Kırık ve çatlak sistemlerinin ölçümlenmesi ve tesbiti

- Laboratuvar deneyleri sınıflandırma (12 kuyuda, 259 adet)

- Tabii su muhtevası (12 kuyuda, 558 adet)

- Tabii boşluk oranı ve tabii birim hacim ağırlığı (6kuyuda, 41 adet)

- Kayma mukavemeti (6 kuyuda, toplam 37 adet)

- Konsolidasyon (1 kuyuda, toplam 8 adet)

- Kompaksiyon (3 kuyuda, toplam 6 adet)

Detaylı bir çalışmanın ürünü olan bu raporun sonucunda, yapıda ortaya çıkmış bulunan çatlak ve hareketlerin zemin ile ilişkisi değerlendirilmiş, çe-

şitli etkenlerle bozulmuş bulunan temel zemininin sağlamlaştırılmasının gerekli olduğu belirtilerek bu sağlamlaştırma işlemi için enjeksiyon yöntemi önerilmiştir. Enjeksiyon ile taban zeminin ıslahı projenin yapılabilmesi ve tathikata geçilebilmesi için öncelikle gerekli verilerin elde edileceği deneme enjeksiyonu programının uygulanması tavsiye edilmiştir.

Başbakanlığın emri ile oluşan eski heyet yine Bayındırlık Bakanlığının koordinatörlüğünde ;

16.4.1984

1.5.1984

15.5.1984

günlerinde Bayındırlık Bakanlığı Merkezinde yapılan toplantıda; yukarıda tavsiye edilen tesbit ve öneriler değerlendirilmiş ve sonuçta Vakıflar Genel Müdürlüğünce 23.12.1985 tarihinde gerçekleştirilen bir ihale ile deneme enjeksiyonlarının yapılması ve elde edilen sonuçlara göre enjeksiyonla temel ve taban zeminin güçlendirme projesinin hazırlanması işi yine Boğaziçi Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Öğretim üyelerinden Prof. Dr. Turan DURGUNOĞLU'nun yönetimi ve danışmanlığında "SONAR" Sondaj ve Jeolojik Araştırma Merkezine tevdi edilmiştir.

İhale şartnamesi doğrultusunda DE-I ve DE-II olarak adlandırılan iki ayrı lokasyonda talimatlarla kapsamı belirlenmiş bulunan deneme enjeksiyonu çalışmalarına başlanmıştır (Resim 43). Çalışmalar iki etapta gerçekleştirilmiştir.

I. ETAP

Deneme Enjeksiyonu öncesi çalışmalarında sında olabilecek hareketlerin tesbitine yönelik bir gözlem-ölçüm sistemi tesis edilmiştir. Bilahare DE-I ve DE-II lokasyonlarında zemin yüzeyinden itibaren enjekte edilecek 20 m. uzunluğundaki taban dolgu zemininin enjeksiyondan önceki taşıma gücü ve deformasyon modülü, sondaj kuyusu içinde Pressiometre Deneyleri yapılarak bulunmuştur. Ayrıca zeminin enjeksiyon işleminden önce geçirimsizliğinin (Permeabilite) tesbitine yönelik araştırma kuyuları açılarak yerinde permeabilite deneyleri yapılmıştır. Deneme enjeksiyonuna geçmeden önce gerek DE-I ve gerekse DE-II alanında enjeksiyon çalışmaları sırasında tatbik edilecek uygun basınçların tesbitine yönelik ölçümlerin yapılacağı kuyular açılarak hassas Ekstansometreler yerleştirilmiştir.

II. ETAP

Zemine enjeksiyon karışımlarının zerk edilmesi, bu işlemde sonra enjekte edilmiş kesimlerde Pressiometre ve yerinde preabilite deneyleri yapılarak zeminin enjeksiyon sonrası taşıma gücü-defarmasyon modülü ve geçirimsizlik özellikleri açısından gösterdiği değişimlerinin tahkiki oluşturmuştur.

Deneme Enjeksiyonu çalışmaları sonucu elde edilen sonuçlar "Konya Alaeddin Camii Deneme Enjeksiyonu Çalışmaları Değerlendirme Raporunda" verilmiştir.

Ayrıca, bu raporda sunulmuş bulunan veriler ve değerlendirmelerden yararlanarak caminin temel zeminini oluşturan dolgu zeminin enjeksiyon yöntemi ile ıslahını, caminin duvar ve kolon temellerinin teçhizatlı enjeksiyon (mini kazık) ile güçlendirilmesi ve camii avlusunun drenajını içeren proje hazırlanmış ve ayrı bir rapor halinde verilen bu proje, Boğaziçi Üniversitesi yetkilisi ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı koordinatörlüğündeki heyetçe de uygun görülmüştür. Onaylanan raporlar ile "Temel ve Taban Zeminin güçlendirme Çalışmaları Teknik Şartnamesindeki" şartlara göre caminin temel ve taban zemininin, delik çapı 56-76 mm. olan enjeksiyon, yine delik çapı 140 mm. olan ve içine 22 mm. kalınlığında torçelik konulmak şartıyla mini kazıklarla 26 mm. derinlikte takviye ile işi tamamlandıktan sonra üst yapının, güçlendirilmesi ve restorasyon işine geçilecektir.

Deneme enjeksiyonu Çalışmaları ve Sonuçlarına ait Proje ve Raporun tesbiti işinin tamamlanmasından sonra, ne gibi işlemlerin yapılacağı, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün isteği üzerine yapılan Bayındırlık ve İskan Bakanlığının Koordinatörlüğündeki heyetin de katıldığı 4.7.1986 tarihli toplantı sonucunda Konya Alaeddin Camii temel ve taban zemininin güçlendirme işinin, Boğaziçi Üniversitesi Mühendislik Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Turan DURGUNOĞLU'nun denetiminde 1985 yılı içinde SONAR sondaj ve jeolojik araştırma merkezince hazırlanan proje doğrultusunda Vakıflar Genel Müdürlüğünce uygulamaya konulmasına ve D.P.T. Müsteşarlığına müracaatta bulunularak gerekli ödeneğin Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce temin edilmesine karar verilmiştir. Bu karar gereği 1986-1987-1988 yıllarına sari olmak üzere D.P.T. Müsteşarlığından gerekli ödenek temin edilmiş ve ihaleye çıkarılmak

üzere dosyası hazırlanmıştır.

1952 yılından 1986 yılına kadar harcanan para miktarı aşağıda belirtilmiştir.

1952-1966	1.059.511 TL.
1966	31.768 TL.
1967	16.868 TL.
1968	318.105 TL.
1969	1.475 TL.
1971	411.948 TL.
1972	327.075 TL.
1973	14.438 TL.
1974	56.330 TL.
1975	89.841 TL.
1978	1.399.428 TL.
1979	3.002.006 TL.
1980	1.481.481 TL.
1982 --(Deponun İptali)--	35.000.000 TL.
1983-1984	16.300.000 TL.
1985-1986	23.300.000 TL.

Toplam: 82.810.274.- TL. sarfedilmiştir.

ALAEDDİN TEPEŞİ'NİN SORUNLARI

Alaeddin Tepesi'nde halen zemin hareketi mevcuttur. Camiin bulunduğu kısımdaki zeminin oturmasına ait tesbit ölçümleri neticesinde tepenin batı, kuzey ve doğuya doğru kaymakta olduğu görülmüştür.

Tepe üzerindeki havuzlarda su bulunması, tuvaletlerin açık tutulması, nikah dairesinin arkasında düğün yemeğinin hazırlık ve temizliği esnasında akan sular, çeşme ve havuzlardan akan sulara ait su boruları, motorlu araçların tepe üzerine girişi ile etrafındaki trafiğin mevcut olması nedeniyle tehlike ortadan kalkmış değildir. Ayrıca, tepenin etrafındaki taş duvarlarda barbakan olmadığı için tüm su (höyükte) tepede kalmakta duvarlarda patlama, erime ve tasmanlar meydana gelmektedir (Resim 44).

Camiin güney ile batısındaki tepeye ait ya ya yolunda serbest olarak bulunan çakıl taşları, bilhassa Balıkesir ve Bursa illerinden Konya'ya gelen ziyaretçilerin niyet tuttuktan sonra avuç içine alıp camiye atmaları nedeniyle, camiin batı ve güneyindeki pencerelere ait camların tamamı kırılmıştır. Bu nedenle camiin içindeki döşeme, iskele ve tavan kirışlemeleri ile minber yanma tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Her yeni seçilen Belediye başkanlarına tepenin ve camiin tehlikede olduğunu anlatmak için muhtelif kuruluşlardan tekrar rapor almak mı gerekir? Söz konusu tepe ve üzerindeki camii yola doğru kayarsa bunun baş sorumlusu Konya Belediyesi olacaktır. Çünkü yaz mevsimi geldiğinde havuzlarda suların akıtılması ile tepede çim ve ağaçların yağmurlama sistemi yerine hortumla sulanmasına ses çıkartılmamaktadır.

TEKNİK RAPOR VE TUTANAKLAR Vak.Gen.Müd. Konya Alaeddin Camii Temel Etüdü Raporu (5.12.1964 Ercüment KILIÇBAY)

Sondaj neticesinde;

- Taban zeminini içerisinde, kömür curufu, tuğla, kiremit parçaları, kum, çakıl, blok büyük taşlar ve hatta kemik parçaları bulunan killi topraklı bir dolgu olduğu anlaşılmıştır.

- Doğu cephesi temellerinin tabii zemin-den takriben 70 cm. derinlikte ve 100 cm. duvar kalınlığında inşa edildiği,

- Tabii zeminden 110 cm. aşağıdaki ahşap hatılların duvarlarının temelinde değil elevasyonunda iken bir dolgu sonucunda toprak altında kaldığı tahmin olunmuş,

- Camiin muhtelif zamanlarda ilaveler gördüğü ve inşa tarzının ise statik hiç bir emniyeti olmayan münferit kolon ve kemerlerden müteşekkil olduğu müşahade olunmuş,

- Çatlak ve deformasyonların münferit elemanlardan bağlantısız olarak inşa edilen camii temellerinin dolgu zeminde farklı oturmalarından meydana gelmiştir.

- Zemine sızan sulardan dolayı camii avlu döşemesinde oturmaların olduğu,

- Killi toprak zeminin muhtelif sebeplerle su alması ve suyunu tekrar kaybetmesi sonucunda zeminde meydana gelen hacim değişiklikleri,

- Avlu cephesindeki oturmaları, temel duvarlarında mevcut ve toprak altında kalmış olan ahşap hatılların çürümesinden olduğu kanaatine varılmıştır.

Önleyici Tedbirler:

- Dolgu temel zemininin hiç bir şekilde su almamasının temini,

- Münferit elemanlardan müteşekkil camii elevasyonunun mütemadi elemanlarla bağlanması,

- Temellerin derin temel sistemi ile takviyesi ve bu temel sistemine mevcut temellerin bağlanması gerektiği tavsiyeleri yapılmıştır.

İ.T.Ü. Teknik Rapor ve Eki

Prof. Vahit KUMBASAR- Dr. Remzi ÜLKER

(14.1.1967 ve 28.2.1967)

- Temel derinliğinin, zemin ve iklim şartlarına nazaran az olması neticesi, temel zemininde su muhtevası değişmelerinin meydana gelmesinin doğurduğu hareketler ve taşıma gücündeki azalma,

- Tamamen dolgu bir zemin üzerine oturmuş olmasına rağmen gerek kolon ve gerekse dış duvar temellerinde 1 kg/cm² ye varabilen taban gerilmesinin doğurduğu oturmalar,

- Dış suların uygun bir şekilde drene edilememesinin doğurduğu zararlı tesirler,

- Üst yapı ve temel yapısı malzeme ve işçilik bakımından iyi ve üniform bir durumda olmasının doğurduğu mahzurlar, temel ve üst yapıdaki bütün hareketleri kolayca kolonlara aksettirmesi,

terde olmaması ve gerekse yüklerin durumu ve inşaatın çok farklı zaman ve sistemlerde yapılmasının münferit temeller arasında doğurduğu büyük farklı oturmalar,

- Taşıyıcı, sistemin, dış duvarlardan başka, yatay kuvvetlere karşı bağlayıcı elemanlara sahip olmamasının temel ve üst yapıdaki bütün hareketleri kolayca kolonlara aksettirmesi,

- Çatının gerek taşıyıcı sistem ve gerek tecrit bakımından uygun olmamasının zararlı tesirleri, bunlar arasında çatının ağırlığı ve alt kargir taşıyıcı sisteme bağlantılarının iyi olmaması hususlarının yanında sızan suyun ahşap kirişlemeli sistemi çürütmesi v.b. benzer sebepler olarak özetlenmiştir.

Önleyici Tedbirler

A- Camii ve müştemilatının orijinal durumunu muhafaza etmek zorunluluğu yoksa en iyi çözümün yapının tamamen sökülüp kullanılabilen malzeme ile eskisine en yakın şekilde inşası olduğu aşikârdır. Bu takdirde icab eden inşai tedbirlerin alınacağı tabiidir.

B- Yapının orijinal durumu kabil olduğu kadar değiştirilmeden muhafazası istenilirse aşağı-

da sıralanan tedbirlerin alınması tavsiye olunur.

- Kargir kemer ve kolonlar muvakkaten desteklenerek camiiin toprak dolgu tavanı, beton tabakası dahil tamamen kaldırılmalıdır.

- Döşeme kaldırılarak, kargir kolonlar kaidelerinden iki yönde betonarme kirişlerle bağlanmalıdır. Bu esnada kama ve uygun destekleme tertibi ile kolon ve kemerler mümkün olduğu kadar düzeltilmelidir.

- Kemerler üstlerinden, ilerde gizlenebilecek betonarme bağlantı kirişleri ile bağlanmalıdır.

- Kolon üst başlarını bağlayan ahşap kirişlemeler çelik bağlantı kirişleri ile değiştirilmeli ve kolonların kemerlerle birleşim kesitleri çelik çemberlerle takviye edilmelidir.

- Çatı taşıyıcı aksamını teşkil eden ahşap kirişlemeler muameleye tabi tutularak yeniden kullanılabilir. Çatı tecrit ve hunun üzerine yapılacak toprak dolgu tabakasını taşımak üzere betonarme bir döşeme teşkili doğru olacaktır.

- Dış duvarlardan fazla çatlak olanları kısmın kısmı açılarak yeniden inşa olunmalı, duvar temelleri derinleştirilip genişletilmelidir. Duvar üzerlerine betonarme hatıllar konulmalıdır.

- Camii civarındaki bütün dış suları süratle zemine sızmadan atabilecek bir drenaj sistemi teşkil olunmalıdır.

- Su deposu ve havuzun kaçak suları kontrol altına alınmalıdır.

- Sonradan doldurulduğu anlaşılan avlunun boşaltılarak kademeli olarak yeniden teşkili ve ağaçlandırılması doğru olacaktır.

İ.T.Ü. Rapor

(7.5.1967 Prof. Doğan KUBAN)

Eserin yapı sistemi hakkında tarihsel bilgi ve restorasyonla ilgili tavsiyeler vermektedir.

İ.T.Ü. Teknik Raporu

(15.5.1969 Prof. Dr. KUMBASAR ve Dr. Remzi ÜLKER)

- Avlu dış duvarları halihazır yetersiz boyutları ile her an tehlikelidir. Bu bakımdan çevreden

geçiş yasak edilmeli, duvar yukarıdan itibaren sökülmeğe başlanmalıdır. Bu esnada avlunun killi dolgu toprağı da kazılıp uzaklaştırılmalı ve zeminde uygun bir şev tatbik olunmalıdır.

- Minare temelinin avlu iç zemininden hemen 50 cm. aşağıda olması camii duvarına yapışık ve bu duvar temelinden hayli yukarda bulunması tehlikeli ve yerinde ıslahı kolay olmıyan bir husus olarak görülmektedir. Bu nedenle rölovesinin alınması çok yerinde olmuştur. Kanaatimizce minarenin, avlunun ve duvarının tanzimine başlanması sırasında sökülmesinde büyük fayda vardır. Minare temeli uygun ebatta ve çevreye göre derin olarak derhal inşa olunabilir ve üst yapının yapılması işi diğer işlemleri beklemeyebilir.

- Minare temelinin en az camii dış duvarı derinliğinde olması gerekir. Temeli kesen temel olarak teşkili düşünülebilir.

- Evvelce de kaydolunduğı vechile, avlunun en az iki kademeli olarak istinat duvarları ile tutulmuş ve dış suları uygun bir şekilde drenlenmiş olarak inşası ve şevin korunarak ağaçlandırılması tavsiye olunur. Yaklaşık olarak tek kademede 10.50-II.00 metre yükseklik gerektiren bir istinat duvarının taban basıncını karşılamaya zeminin müsait olmayacağı kanaatindeyiz.

**Vak. Gen. Müd. Rapor I.12.1976 İnş. Müh.
Sadi ÖZAYAN**

Mahallinde yapılan incelemeden sonra; Havuz ve su deposunun suları tahliye edilip izolasyonunun yenilenmesi, nervürlü betonarme kuyu istinat duvarı inşası ve yatay bir drenaj yapılması tavsiye edilmektedir.

**İ.T.Ü. Teknik Rapor
(28.7.1977 Prof. Vahit KUMBASAR
ve diğerleri)**

Daha önce tavsiye edilen hususlarda belirtilenlerin yerine getirilip getirilmediğı kontrol edilmiştir.

- Kargir kemer ve kolonların muvakkat olarak desteklenmesi ile ahşap tavanın sökülmesi, toprak dolgunun ve önceki meyil betonun kaldırılması ile yapıda hafifleme sağlanması yapılmıştır.

- Bir kısım kolon temellerinin yeniden teşkili, temeller ve kolon başlıklarının betonarme ve çelik elemanlarca iki yönde bağlanması, bilhassa camii giriş mahfelinde iyi sonuçlar vermiştir. Diğer bölümlerde bu tavsiyelere ne ölçüde uyulduğu hususu incelenmektedir. Ayrıca ahşap tavan döşemesi üzerinde yapılması istenen ve kemerleri iki yönde, gizli olarak bağliyacık olan betonarme ızgara sistemin ve koruyucu betonarme döşemenin yapıldığı yetkililerce ifade edilmiştir.

- Mezkur raporlarda dış duvarlardan fazla çatlak olanlarının askıya alınarak, kısım kısım açılıp yeniden daha derin temelli olarak inşa olunması, kalacak duvar temellerinin muhakkak derinleştirilerek, genişletilmesi ve minarenin de sökülerek temelinin uygun ebatta ve çevreye göre derin olarak yeniden inşası öngörülmüştür. Bu tavsiyeye minare de giriş mahfeli kısmında uyulduğu ifade edilmektedir. Türbeler ve müezzin mahallinde ise avlu tarafı dış duvarının tamamen kaldırılması ve kısmen içerde demir doğrama yapılması, ayrıca türbelerin çevreye göre derin temelli oluşlarının faydalı tesirlerinin kaldırılışı pek yerinde olmamıştır. Camii güney batı cephesinde zemin tesviyesi dolayısıyla kazı yapılması, bu bölüm dış duvarlarının temel derinliğini azaltmış ve dolgu temel zemininin etkilenmesine ve yeniden oturma yapmasına neden olmuştur.

- Camii civarındaki bütün dış suları süratle, zemine sızmadan atabilecek bir drenaj sisteminin teşkili, su deposu ve havuzun kaçık sularının kontrol altına alınması, su depo eden yapıların daima su sızdıracıklarının gözönüne alınması, aksi halde temel seviyesinde nemliliğı artan dolguya bu su sızmalarının zararlı olacağı açıklanmıştır. Bu konularda heyetimizce bazı yeni tedbirler alındığı müşahede olunmuşsa da su deposu ve havuzun aynı kaldığı camii güney yolunu koruyan parka ait, bahçe duvarlarında dolguya suyun etkisi sonucu çatlaklar doğduğu, camii kendi çatı sularının da tam olarak kontrol altına alınmadığı tesbit edilmiştir.

- Sonradan doldurulduğu anlaşılan avlunun boşaltılarak kademeli olarak yeniden teşkili, duvarlarının çatlak ve tehlikeli olan kuzey ve doğu bölümün yeniden teşkili, tamiri ve şevin ağaçlandırılması öngörülmüştür. Bu konudaki tavsiyelere de önemli ölçüde uyulduğu ve fakat avlunun seviyesinin indirilmesine karşılık kademeli yapılmadığı gözlenmiştir.

Önleyici Tedbirler:

- Camiin kubbesi, kubbeyi taşıyan kemerler, müezzin mahallindeki kemerler taşıyıcı hacim iskelesi ile derhal askıya alınmalıdır.

- Kubbe ve kemerler askıya alındıktan sonra mevcut durumun detaylı olarak rölövesi hazırlanmalı, bu rölöve ile on yıl evvelki durumun tam bir kıyaslaması yapılmalıdır. Ayrıca müezzin mahallinin bazı kemerleri ile, kubbe ve taşıyıcı kolonlarının temelleri ve bağlantı kirişlerinin durumu, muayene çukurları ile kontrol edilmeli caminin diğer bölümünde uygulanıp başarılı olduğu görülen temel bağlantıları teşkil olunmalı ve temellerinin icabında genişletip derinleştirilmesi yoluna gidilmelidir. Çatı tecridi ve ikinci istikamet bağlantısı için gizli inşa olunan betonarme döşemenin kontrolü, icabında takviyesi gerekebileceği gözönünde tutulmalıdır.

Camii dış duvarlarının temel derinliğinin yer yer 3.50-4.00 m. derinlikte çıkan ikinci cins dolgu üzerine veya en az bu seviyeye indirilmesi gereklidir. Bu esnada taban basıncının $P-I \text{ kg/cm}^2$ değerinin pek üzerine çıkmayacak bir şekilde temel tabanının genişletilmesi ve bu genişletmeler üzerine toprak doldurulmayacak betonarme perde teşkil edilmesi suretiyle temel ağırlığının artırılmaması uygun olacaktır. Camiin kuzey-batı cephesinde kalan ve evvelce camii dış duvarını teşkil eden ve türbelerle bağlantısı olan kalın dış duvarlarının icabında yeniden derin temelli olarak teşkili doğru olacaktır.

- Kontrollü bir drenaj sisteminin hemen kurulması, havuz ve su deposunun camiiye doğru olan yüzleri ile camii arasına geçirimsiz bir kil perde inşası, drenajın bunun arka tarafına teşkili düşünülebilir. Camii civarından geçen her türlü su borusundaki kaçaklar önlenmeli veya etkili bir şekilde drenmelidir.

O.D.T.Ü. RAPOR

(27.6.1978 Prof. Dr.T.TANKUT
ve diğerleri)

Camii özellikle orta ve batı bölümlerinde, zemin hareketleri nedeniyle oluştuğu kanısına ulaşılan önemli çatlama gözlenmiştir. Yapay bir tepe olan Alaeddin Tepesi'ndeki bu zemin hareketlerinin nedeni ve mekanizması böyle yüzeysel bir incelemede anlaşılacakla birlikte, yeraltı su-

yu dengesinin son yıllarda ortaya çıkan etkenlerle bozulmasının zemin hareketlerine yol açabileceği düşünülmüştür.

Eğer gerekli önlemler alınmazsa, camii çok ciddi bir çökme tehlikesi ile karşı karşıyadır. Öncelikle can güvenliğine ve sanat değeri yüksek parçaların uzaklaştırılmasına ilişkin önlemler alınmalıdır. Herhangi bir onarıma girişmeden önce, zemin hareketlerinin nedeni bilimsel yöntemlerle araştırılmalı ve bu hareketleri durduracak önlemler gerçekleştirilmelidir. Yıkılma olasılığı gözönünde bulundurularak camii ile çevresindeki binaların sanata ilişkin özellikleri özenle incelenmeli ve arşivlenmelidir.

O.D.T.Ü. RAPOR

(Eylül 1978 Y.Prof. Dr. Osman AKAN)

27.6.1978 tarihli raporda, yapılan gözlemlere dayanılarak bazı yorumlarda bulunulmuş ve bunların ışığında geçici nitelikte önlemlerle birlikte ayrıntılı bir araştırma önerilmiştir. Ayrıca konunun yeraltı suyu ve temel zemini yönünden incelenmesi gereği önemle belirtilmiştir. Bu gerekçeyle uyarak Üniversitemiz üç öğretim üyesinden oluşan yeni bir gurubu, Alaeddin Camii ile ilgili sorunu yeraltı suyu ve zemin hareketleri yönünden incelemek üzere görevlendirilmiştir. Gurubumuz 31.7.1978 tarihinde Konya'ya gitmiş ve konuyu Konya Belediyesi ve Vakıflar Bölge Müdürlüğü ilgilileri ile birlikte yerinde incelemiştir.

Kısa bir gezi sonucu hazırladığımız bu rapor, daha önceki O.D.T.Ü. gurubu tarafından hazırlanan rapora kapsam dışı kalan veya üzerinde durulmayan gözlem izlenim ve önerileri içermektedir. Süreklilik açısından iki rapor birlikte değerlendirilmelidir. Konunun oldukça köklü ve ayrıntılı bir araştırma gerektirdiği kanısı gurubumuzca da paylaşılmakta olup bu rapordaki öneriler yalnız kısa gözlem ve izlenimlerimize dayanmakta ve sözü edilen ayrıntılı bir araştırmanın sonuçlanmasına kadar geçecek süre içinde ivedi olarak alınması gereken önlemleri kapsamaktadır.

Gözlemler, İzlenimler, Edinilen Bilgiler ve Yorumlar

Gurubumuz bir önceki raporda belirtilen gözlem ve bilgilere ek olabilecek verileri derlemeye çalışmıştır.

Ek gözlem ve bilgiler şöyle özetlenebilir:

- Camii kompleksinde (camiin kendisi, güney-batıdaki istinat duvarı, camii ile istinat duvarı arasındaki zemin betonu, camii avlusundaki türbe ve taş döşeme ile avlu dış duvarında) görülen çatlaklar güney batı ile kuzey-doğu yönünde bir eksen doğrultusunda Alaeddin Tepesini caddeden ayıran duvarlarda ve hatta caddedeki asfaltlarda da devam etmektedir.

- Alaeddin Tepesi üzerinde yetiştirilen çim-leri sulamak amacıyla tepeye su taşıyan boru plastikten yapılmış olup toprak altında camiin çok yakınından geçmektedir. Ayrıca camiin yakınında bir havuz ve temiz su dağıtımı için kullanılan gömme bir su deposu bulunmaktadır. 1967-72 yıllarındaki onarımdan sonra çatı sularını boşaltmak amacıyla yapılan olukların suyu doğrudan camii duvarlarının dibine akıtacak biçimde yerleştirilmiş olduğu da gözlenmiştir.

- Alaeddin Tepesi'nin güney-doğu yamacında bulunan dört katlı Ordu Evi binasının Astsubay Ordu Evi olarak kullanılan bölümün son yıllarda oluşan bir çatlakla asıl binadan 15 cm. kadar ayrılmış, çökme tehlikesi nedeniyle yıktırılarak yeniden yapımına başlanmıştır. Yıkım sırasında, temel yakınında ortaya çıkan ve binaya su getiren bir borunun çürümüş olup, zemine uzun süre su akıttığı ilgililerce belirtilmiştir.

- Konya Belediyesi yetkililerince verilen bilgiye göre yeraltı suyunun daimi kuyularla işletmeye açılması 1958-1959 yıllarına rastlamaktadır. Halen Konya'da büyük bölümü şehir içinde ve geri kalanı da banliyöde bulunan 23 adet derin kuyudan su çekilmektedir. Bu kuyuların derinlikleri genellikle 100-200 m. arasında değişmektedir. 1977 yılında çekilen toplam su miktarı 7.851.956 m³ olarak belirlenmiştir.

-Son yıllarda Konya'da yalnız şehir içinde hissedilen hafif depremlerin olduğu Konya Belediyesi yetkililerince verilen bilgiler arasındadır. belediye'nin yaptığı başvuruya D.S.İ. yetkililerinin bu depremlerin yeraltı suyunun aşırı çekiminin neden olabileceği yanıtını verdiği öğrenilmiştir.

Gözlemler ve derlenen bilgilerin ışığı altında gurubumuz camii ve çevresindeki çatlama, çökme ve yıkıntılara, temel zeminindeki deformasyonların yol açtığı kanısına varmıştır. Kuşkusuz, zemindeki deformasyonlar toprak-su ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. Asıl olan, suyun nasıl bir mekanizma ile zemindeki deformasyonlara yol açtığı sorusudur. Bu soruya yanıt verebilecek baş-

lıca olasılıklar şu şekilde sıralanabilir.

1 - Selçuklular zamanından kalan ve yapay bir tepe olduğu bilinen Alaeddin Tepesi'nin zamanın bilim ve teknoloji düzeyi gözönüne alınarak, çağdaş sıkıştırma yöntemlerinden yoksun bir dolgu olarak yapıldığı sanılmaktadır. Kanımızca, tepe, düşük kuru yoğunluklu, belki de yer yer daneli malzemeden oluşan toprağın optimum(en iyi) nemlilik derecesine oranla oldukça kuru tarafta sıkıştırılması ile ortaya çıkmıştır. Böyle bir zeminde, doygun su akımı olmasa bile, nemlilik derecesi arttıkça, genellikle çökme ve oturma şeklinde deformasyonlar ortaya çıkar.

Camiin büyük hasar gören kısmında (kubenin batı yakası) duvar ve zemin döşemesi altındaki dolgu zemin büyük bir olasılıkla suyla ilişki kurmuş ve nemliliği artmıştır. Zemin toprağı ile ilişki kuran su, gözlemlerimiz arasında sözü edilen plastik boru, gazino havuzu veya su deposundaki kaçaklardan, çimlerin sulanmasından veya çatı sularının binadan etken bir biçimde uzaklaştırılmamasından kaynaklanmış olabilir. Astsubay Ordu Evi'nde meydana gelen ve binanın yıktırılmasına neden olan temel zemindeki deformasyonlar da kanımızca yukarıda açıklanan mekanizma sonucu oluşmuşlardır.

2- Camii ve çevresindeki duvar, türbe ve beton ile taş kaplamalardaki çatlamların güneybatı ve kuzey-doğu yönünde tepenin dibindeki duvara ve caddeye kadar uzanması, düşey yöndeki deformasyonların dışında, sözü edilen doğrultuda bir su ve şev hareketi olasılığını düşündürmektedir.

3- Camii ve çevresinde oluşan çatlama ve çökme süreci ile su sisteminin geçirdiği evreler birlikte değerlendirildiğinde bu iki olay arasında bir paralellik izlenimi edinilmektedir. Yeraltı suyunun aşırı çekimi sonucu zeminde önemli oturmalar ortaya çıkabilir. Konya'da yalnız şehir içinde hissedilen hafif depremlerin bir nedeni olarak düşünülebilen bu tip oturmalardan kuyuların yoğun olduğu bir bölgede ve yapay bir tepe üzerinde kurulmuş olan Alaeddin Camii'nin önemli ölçüde etkilenebileceği gözönüne alınmalıdır.

Öneriler ve İvedi Önlemler

Daha önce belirtildiği gibi Alaeddin Camii ve çevresinde görülen çatlakların ve çökmelerin gerçek nedenleri ve sorunun kesin çözümü ayrıntılı ve köklü bir araştırma sonucu ortaya çıkarılabilir. Böyle bir araştırma kapsamı hazırlanırken

aşağıdaki önerilerimizin gözönünde tutulması kanımızca yararlı olacaktır.

1- Zemin özelliklerini belirlemek amacıyla çok dikkatle seçilecek noktalarda sondaj yapılmalı ve ayrıntılı bir deney programı içinde sürekli numüne alınmalıdır. Sondajlarda susuz çalışma yöntemleri uygulanmalıdır.

2- Camii ve aşağı şevde, hasar gören ek-senler doğrultusunda oturma ve yatay deforma-syon gözlemleri yapılmalıdır.

3- Restorasyon öncesi ve sonrasında cami-de görülen çatlaklardaki gelişmeleri, restorasyon süresindeki işlemleri ve camii yakınındaki parkın düzenlenmesi ve işletmeye sokulmasını içeren ayrıntılı bilgilerin derlenerek, kronolojik bir biçimde dökümanite edilmesi gereklidir.

4- Yeraltı su sisteminin geçirdiği evrelerin Konya'da yalnız şehir içinde hissedilen depremlerle ve camide görülen çatlaklarla ilişkisi ayrıntılı olarak incelenmelidir.

Yukarıda sözü edilen köklü bir araştırmanın gerçekleştirilip, kesin sonuçlar alınuncaya ve camii yapısal güvenliği sağlanuncaya kadar geçecek süre içinde bu değeri sonsuz yapının daha fazla zarar görmesini önlemek amacıyla aşağıda sıraladığımız geçici önlemlerin ivedilikle alınmasında yarar görmekteyiz.

- Camii ile şev eteğindeki cadde arasına, havuz ve gazino civarını ve camii batı ve doğu yakalarını içine alan bölgede çim sulaması tamamen durdurulmalıdır.

- Soruna kesin çözüm bulununcaya kadar, gazinodaki havuzun suyu dikkatlice ve tamamen boşaltılmalıdır. Bu işlem havuz boşaltma boruları ve kanalizasyon bağlantıları kazılarak açığa çıkarıldıktan sonra yapılmalıdır.

Tepe üzerindeki sulama sisteminin bütün elemanları özellikle camii çevresinde kazılarak açığa çıkarılmalı ve çalışır durumda iken herhangi bir su kaçağı görülürse gerekli onarım yapılmalıdır.

- Yağışlı mevsim başlamadan kubbenin arka tarafında istinat duvarı ile cami duvarı arasındaki döşemeye, ön tarafında ise dış döşemeye yönelen çatı sularını toplayarak yapıdan uzaklaştırılacak bir drenaj hattı sağlanmalıdır.

- Her ne kadar Alaeddin Tepesi'ndeki temiz su şebekesi elemanlarından kaçak olasılığı küçük ise de, güvenlik açısından bu şebeke ve özellikle gömme su deposu kaçaklara karşı yeniden gözden geçirilmeli ve gerekirse onarılmalıdır.

O.D.T.Ü. RAPOR

(21.12.1978 Prof. Aysıl YAVUZ)

Konya Belediyesi'nin konya Alaeddin Camii'ne ilişkin 2.6.1978 tarihli Fakülteye başvurusu üzerine Mimarlık Fakültesi Restorasyon bölümü öğretim üyelerinden Asst.Prof. Aysıl Yavuz ve Restorasyon Laboratuvarı Şefi Ali Çetin İdil görevlendirilmiş ve adı geçen kişiler 23-26/10/1978 tarihleri arasında yerinde inceleme yapmışlardır. Bu incelemenin sonucunda çıkan görüşler aşağıdadır.:

Durum

Belediyenin O.D.T.Ü. 'ye müracaat ettiği tarihte Belediye ile Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Yüksek Anıtlar Kurulu arasındaki sorunun Belediye'nin Alaeddin Tepesi'ndeki havuzdan camiiin temellerine suz sızdırması idi. Belediye böyle bir sızma olmadığını belirtmekle ve inceleme istemekteydi Ekim ayı içinde Alaeddin Camii'nin güney ve batı duvarının arkasında 2 m. genişliğinde bir çukur açılmış ve bu arada su sızdıran bir takım küt ve borular iptal edilmiştir. İnceleme yapıldığı günlerde bu çukur kepçe ile yapılıyordu. Alaeddin Tepesi bir höyük olduğu için de Roma-Bizans-Selçuk devri parçaları kırık olarak çıkıyordu ve ilgili kuruluşlardan bu kazıyı izleyen bir sorumlu yoktu. Vakıflar ve Mevlana Müzesi'ne durum tarafımızdan haber verildi.

Trafik:

Alaeddin Tepesi, Konya şehri içinde bir park olarak kullanılmıştır. Ancak son zamanlarda trafiğin tepenin etrafında yoğunlaşması nedeniyle tepe hızla bu işlevini yitirmektedir. Ayrıca Ordu Evi, Nikah Dairesi gibi yapıların da tepe üzerine yerleşmesi, tepeye asfalt yollar yapılmasına, motorlu trafik ve oldukça geniş araç park alanlarının girmesine neden olmaktadır. Tepenin güney kısmındaki çeşmenin önündeki asfalt yol park yeri ve araba yıkama yeri haline gelmiştir.

Motorlu trafiğin tepenin sınırları içine girmemesi hem tepenin statik dengesi, tarihi değerlerinin algılanması ve Konya'nın yeşil alan gereksinmesi açısından gereklidir.

Titreşim:

Alaeddin Tepesi bugün şehrin içindeki konumu nedeniyle, büyük bir trafik göbeği görevi görmektedir. Şehrin bütün trafiği, ağır trafik dahil tepenin etrafından geçmektedir. Ayrıca şehrin çevre yollarının inşaatı henüz tamamlanmadığı için şehir dışına dönük ve şehirlerarası trafik de muhakkak tepenin etrafında dolaşmaktadır. Her iki tür trafiğin yoğunluğu ve bu ağır motorlu trafiğin yarattığı titreşim dolgu olan tepeyi çok olumsuz bir şekilde etkilemektedir.

1- Tepenin sıkışmasına ve oturmasına,

2- Farklı devirlerden yapı kalıntılarının(ki bir kısmı hala toprak altında) çökmesine neden olmaktadır. Özellikle Alaeddin Camii'ndeki etkisi ise iki türdür.

a) Tepede meydana gelen çökme ve oturmalar, çatlaklar oluşmakta,

b) Titreşimin kendi, mütecanis bir malzeme ve yapısı olmayan camide ayrılmalara neden olmaktadır.

Su ve Nem:

Alaeddin Camiin üzerinde bugün büyük bir su deposu, birkaç havuz ve çeşme bulunmaktadır. Farklı zamanlarda döşenmiş su künk ve borularının bir kısmı kırılmış, iptal edilmiştir. kırık olanlarının bir kısmından hâla su geçmektedir. Durumun böyle olduğu drenej kazısı sırasında da tesbit edilmiştir. Yine adı geçen kazı sırasında, zeminin hemen altındaki toprağın çok nemli olduğu görülmüştür. Bu depo, havuz, çeşme ve bağlantısız borulardan olan sızmaların yanı sıra tepede hiç bir dreñaj bulunmamasındandır. Tepenin eteğini çevreleyen yaklaşık 1.5 m. yüksekliğindeki taş duvar tamamen yaş durumdadır. Ayrıca, duvarın üstünde su sızdırmaya yarayacak hiç bir delik v.s. yoktur. dolayısıyla toprağın aldığı tüm su tepede kalmakta ve nemi yükseltmekte ve giderek çöküntülere neden olmaktadır. Bu nedenle su ve rutubet sorununun tepenin tümünde çözülmesi gerekmektedir. Alaeddin Tepesi'nin belirli yerlerinde yapılacak nem sondajlar neticesinde hava bacaları ve sızıntı deliklerinin tasarımı sorunu en kısa zamanda halledilmelidir. Ayrıca su sızdırmalarına neden olan su şebekesinin başka

bir yere alınması hiç değilse azaltılması ve yalıtılması gereklidir.

Camiin Durumu

Camiin sorunlarının çoğunun, titreşim, trafik ve nem durumunda olduğu gibi, Alaeddin Tepesi'nin sorunlarından soyutlamak da olanaksızdır. Ayrıca Camiin yapısından kaynaklanan sorunlar da vardır.

- Camii tek bir inşaat devrinde yapılmamış, kapalı kısmı en az üç belirli inşaat devrinde yapılmış, kuzey -doğudaki son cemaat mahalli geçen asırda ilave edilmiş ve eser birçok kez büyük-küçük onarım görmüştür. Malzemesi dış duvarlarda moloz taş, iç duvarların bir kısmında ve kemerlerde tuğla, üst örtüsü ise yine tuğla (kubbe) ve ahşaptır. Moloz taş duvarların önemli bir kısmı yeni malzeme ile yamamış ve hemen hepsi çimentolu harç ile derzlenmiştir. Ancak bu işlem farklı zamanlarda yamalar halinde yapılmıştır. Son yirmi yıl içinde minare tümüyle sökülmüş ve yeniden örülmüştür. Camiin bir kısmının altına mütemadi beton temel dökülmüştür. Yapılan işlemlerin kısım kısım yapılması eserin zaten hassas olan statik dengesini bozduğu gibi, bu yamalar birbiriyle bütünleşmeden yapının ufak kısımlarının ayrı ayrı çalışmasına neden olmaktadır. Ayrıca onarımda andezit türü bir taşın kullanıldığı kısımlarda bilhassa nem tuttuğu ve buralarda nem sınırının çok daha yükseğe çıktığı gözlenmektedir.

Yapılan onarımların yamalıktan çıkarılıp, eserin tümünün statik açıdan bir bütün olarak çalışması sağlanmalıdır.

- Camiin bilhassa kuzey-batı kısmındaki ayak ve tonozlar şekülden kaçmış, burkulmuş ve yıkılmak üzeredir. Bu kısımda devamlı bir destek iskelesi kurulmalı ve bu iskele yapıyı tek noktalardan değil tüm yüzeyini destekliyecek şekilde tasarlanmalıdır.

- Camiin statik durumunun tesbiti için en kısa zamanda fotoğrametrik bir rölovesinin yapılması ve projelerin bunun üzerinde yapılması gerektir. Üç boyuttaki bozulma ve burkulmaların geleneksel rölove yöntemleri ile tesbit olanağı yoktur.

Vak. Gen. Müd. RAPOR
(20.6.1980 Abi.ve Yap. İşl.Dai.Başk.
Ömer Faruk DİKER)

Konya Alaeddin Camii 1977 yılında güneybatı cephesinde ve bu cepheye yakın kolonları,

nın oturduğu zeminde vuku bulan yer değiştirmeler sonucu duvar, kolon ve kemerlerinde büyük çatlaklar oluşarak çok ciddi bir yıkılma tehlikesi ile karşı karşıya gelmiştir.

İ.T.Ü'den Prof. Vahit KUMBASAR ve Dr. Remzi ÜLKER'in yerinde yaptıkları tetkikte, çatlamların sebebinin zemine sızan sular olduğu kanaatine varılmış, camiiin güneyinde zemine su salan tesis olarak parktaki havuz, yanındaki tuvaletler, şehir içme suyu deposu ve bunlara su getiren ve götüren su boruları tesbit edilmiştir.

Tedbir olarak bunların kaldırılmaları veya camii ile aralarının izole edilmeleri tavsiye olunmuştur.

Çatlamanın bulunduğu bölgedeki lüvalet iptal olunmuş bahçedeki, o kısımda bulunan su boruları kaldırılmış, havuz ile cami arasında bir drenaj tesisi inşa olunmuştur. Şehir suyu deposu cihetinde hiç bir arıza görülmemiş olduğundan 70 yıldır hizmet gören su deposu için drenaj tesisini onun yanına kadar uzatmakla yetinilmiştir. Zeminde meydana gelen hareketin önlenmesi için yapılan bu işlemlere paralel rapordaki tavsiyeler doğrultusunda camii bünyesinde de kemerler askıya alınmış ve kolonlarda takviye edilerek emniyete alınmıştır. Bu işlemlerin sonucu zemin kurumuş, çatlamlar durmuş, yapı dengesine kavuşmuştur. Artık sıra çatlamanın yapı elemanlarının tekniğine göre onarımına gelmiştir.

Bu yıl kış aylarından sonra camiiin doğu bölümünün güney-doğu köşesinden 10 m.kadar uzakta bulunan şehir içme suyu deposunun dolduğunda fazla suyunun taşıdığı savağından camii cihetine doğru depo dolduktan sonra devamlı olarak suyun taşması sonucu depo ile camiiin, arasındaki zemine akan sularla zeminde yumuşamalar olmuş ve camiiin güneydoğu kısmındaki zeminde oturma ve kaymalar oluşarak camii duvarlarında da çatlamlar meydana gelmiştir.

5.5.1980 günü mahallinde Restoratör Yusuf Erdoğan'ın yaptığı tetkikte camiiin güney-doğu köşesinde 2.5 cm. açıklığında bir çatlağın oluştuğu, camii içinde de 3 adet tarihi mermer kolonun kesilmiş bulunduğu görülmüştür.

15.5.1980 günü mahallinde Konya Belediyesi Su ve Elektrik İşletmeleri Müdürü, Konya Vakıflar Müdürü ve Restoratör Yusuf ERDOĞAN ile beraber yaptığımız tetkikte: bahsi geçen çatlağın 3 cm.ye çıktığı kesilen kolonların adedinin 7 ye

yükseldiği görülmüştü. Bir gün önce aynı yerdeki tetkimiz sırasında deponun deşarj savağından fazla suyun camii duvarı istikametinde taşıdığı da görülmüştü. Toprak tamamen su ile meşbu vaziyette idi. Yamacın alt kısmında da bir suni kaynak halinde tepe zemini içinde toplanan suyun dışarıya kaynaklandığı görülmüştü. Belediye yetkililerine bu durum izah edilip gösterildiğinde su kaçaklarının derhal durdurulması için gerekenlerin yapılması hususunda belediye görevlilerine şifai emir verilmişti.

Daha sonra Konya Vakıflar Müdürlüğü'nce Konya Bayındırlık Müdürlüğü teknik elemanı ile bu konuda aynı görüşleri ifade eden bir rapor hazırlanmış ve gereğinin yapılması (su sızıntılarının bertaraf edilmesi) için Belediye Başkanlığına bir yazı ile bu rapor bildirilmiştir.

9.6.1980 günü bölge kontrolü restoratör Yusuf ERDOĞAN'ın mahallinde yaptığı tetkikte 3.5 cm.ye çıktığı, kesilen kolon adedinin 7'den 11'e yükseldiği, çatlağın kuzey cephe duvarına da intikal ettiği, kuzey avlu zemininde de yer yer çatlamlar olduğu tesbit olunmuş, su deposunda belediyece çalışmalara başlandığı, deponun izole edilmesi için boşaltıldığı görülmüş, ancak deponun içine girip durumu tetkik edildiğinde sızan sulardan depo tabanında da oturmalar olduğu bunun sonucu deponun duvarları dahil tam ortasından 1 cm. kalınlığında boydan boya çatlama bulunduğu, bu çatlağın onarımının ise gayri fenni bir şekilde devam etmekte olduğu deponun boşaltılmış olmasına rağmen şehre su vermek maksadıyla içinde halen bir su akımının bulunduğu dolayısıyla zemine sızıntısının devam etmekte olduğu görülmüş ve bütün bunlar fotoğraflarla tesbit edilmiştir.

NETİCE

Bugün Alaeddin Camiiin oturduğu zemin su ile doygun ve taşıyıcılık vasfını pek çok kaybetmiş durumdadır. Her an ne olacağı bilinemez. Bu sebepten yapının durumu dikkatle izlenmektedir. Ancak zeminin acilen kurutulması için gerekenler derhal yapılmalıdır. Bunun için ise su deposunun hizmetten alınması suyun içme su şebekesine depoya hiç uğramadan pompalanması, başka bir yerde yeni bir depo inşaa olunduktan sonra o yeni deponun devreye sokulması ve bu mevcut deponun iptal edilmesi gerekir. Zira bunun dışında alınabilecek hiç bir tedbirin netice vermediği görülmektedir.

Değişik kuruluşlarca muhtelif tarihlerde verilen Raporlar ve ilgili kişilerle yapılan görüşmeler ile mahallinde yapılan gözlemlerin ışığı altında aşağıdaki hususlar tesbit edilmiştir. Camii, 1967-1972 yılları arasında önemli bir onarım görmüştür. Ancak, bu onarımın proje ve imalat bakımından yetersiz olduğu, bugün camide görülen tüm arızaların onarımından sonra meydana gelmiş olmasından ve camiiin güney, batı ve kısmen kuzey beden taş duvarlarının onarım adı altında, fevkalâde kalitesiz inşaasından da anlaşılmaktadır. Halen camiiin içindeki yekpare mermer sütunların 11 adedi kesilmiş olup özellikle batı duvarında genişliği 1 ila 3.5 cm. genişlikte eğik istikamette muhtelif çatlaklar mevcuttur. Bu çatlaklar yapı içinde de bazı kemerlere intikal etmiştir. Ayrıca iç avlu zemininde de çatlaklar görülmüştür. Camiiin batı ve güney yönünde istinat duvarları ve drenaj yapılmıştır. Bu imalattan sonra çatlama hızının azaldığı ilgililerce ifade edilmiştir. Geçici bir tedbir olarak camiiin kubbe bölümü hacim iskelesi ile askıya alınmış ve camii ibadete kapatılmıştır.

SONUÇ

1- Camide bulunan taşınabilir sanat ve tarihi değeri yüksek parçaların (minber, mihrap, çini, halı, kilim, levha v.b.) en kısa sürede yapı dışına çıkarılmalı ve güvenlik altına alınmalıdır.

2- Camiiin bugünkü durumunu korumak üzere süratle gerekli tedbirlere gidilmelidir (askıya almak, payandalamak, çatlakları güçlendirmek gibi).

3- Zemin hareketlerinin sebepleri, sulama, su kaçakları ve trafik faktörlerine ilâve olarak UZMAN KURULUŞLARCA araştırılmalıdır.

4- Bu araştırmaların sonucuna göre, zemin hareketlerini önleyici tedbirler uygulanmalıdır.

5- Zemin hareketleri durdurulduktan sonra, camiiide yapılacak onarımlar ve diğer tedbirler UZMAN KURULUŞLARCA yürütülmelidir. Bu çalışmalarda çağdaş yapı yöntemleri kullanılmalı ve bilhassa yapının tarihi niteliği gözönünde tu-

lunmalı ve bu hususiyeti hassasiyetle korunmalıdır.

6- Camiiin bugünkü durumu gözönüne alındığında, yukarıda sıralanan tedbirler zaman kaybedilmeden alınmalıdır. Bunun için alınması gerekli tedbirler, etüd ve projelendirme hizmetlerini de ihtiva etmek üzere camiiin onarım işi bir an önce ihale edilmelidir. Onarım ve alınması gerekli tedbirler için gerekli ödenek miktarı tahminen 200 milyon lira olarak hesaplanmış olup, hakiki keşif bedeli hazırlanacak avan projeye göre belirlenecektir.

Konya Valisi başk. Heyet TUTANAK -I-
(3.12.1980)

Kadroda bulunan teknik eleman üyeler bugün elde mevcut imkanlarla konuya kesin teşhis konulması mümkün olmadığını, kesin teşhis konulmadıkça da bu derece önemli bir konuda çözüm önerisi getirmenin doğru olmayacağı konusunda birleşmişlerdir.

Kesin teşhis için gerekli eleman ve imkânlarla sahip O.D.T.Ü. , İ.T.Ü., konuyla ilgili uzman firmalarla, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün iş birliği ile teşkil edilecek bir teknik heyet tarafından yapılabileceği sonucuna varılmıştır. bu hususun temini için gerekli yazışmalar Vilayet, Belediye ve Vakıflar Müdürlüğüne yapılacaktır.

Belediyenin Alaeddin Tepesi'ndeki su deposunun konuya etkisi kesin olarak tesbit edilememiş olmakla beraber, aşağıdaki hususların belediyece yerine getirilmesinde mutabık kalınmıştır.

- Alaeddin Camii ile su deposu arasında bulunan ve halen açık kanal içerisinde görülen savak boruları ile depoya uğramadan şebekeye direkt irtibat sağlayan iki adet 200 mm.lik borular deponun güney ve doğu tarafına kaldırılacaktır.

- Vakıflar Genel Müdürlüğü açık kanalda gerekli drenaj düzenlemesini yaptıktan sonra kanalı kapatacaktır.

- Belediye bölgesel su sıkıntılarını göze alarak yeni dolu savak kotunu takribi 3 m. civarında ayarlayacaktır.

- Belediye depo içini inceleyerek her türlü sızdırmayı önleyecek kesin tedbiri alacaktır.

Vak.Gen.Müd. RAPOR
(16.7.1981 Yük. İnş.Müh.
Ömer Faruk DİKER

Konya Alaeddin Camii'nin doğu bölümünde 1980 yılının ilk aylarından itibaren taşıyıcı duvar ve kolonlarında görülen çatlaklar, camii taşıyan zeminin taşıyıcılık vasfının kaybolmasının devam etmekte olması dolayısıyla hâla devam etmektedir.

Zeminin taşıyıcılık vasfını kaybetmesinin sebebi su ile doymun vaziyette bulunmasıdır. Bu ise camiin hemen yakınındaki su deposunun önceleri taşıma savağından taşan suların etkisi ile sonradan ise deponun temellerinin de oturmaya maruz kalıp çatlama dolayısı ile gövdesinden ve bağlantı borularından zemine kaçan sularının etkisi ile oluşmuştur. Deponun bugünkü bünyesi ile su tutmasına imkan yoktur.

Nitekim Alaeddin Camii'nin 1977 yılında batı bölümünün bozulan temel dengesinin bozulma sebeplerinin araştırmasını yapan İ.T.Ü geoteknik kürüsü Prof. Vahit KUMBASAR ve Doç. Remzi ÜLKER'in 28.7.1977 günlü raporunda ve O.D.T.Ü. İnşaat Mühendisliği Bölümünden Asos Prof. Dr. T. TANKUT, Y.Prof. Dr. E. AKTAN, Y.Prof. Dr. ERDENGİL, Mimari bölümünden Asos Prof. Dr. M. PULAR'ın 27.6.1978 günlü raporlarında zemin oturmalarının sebebinin su sızmasından olacağı kanaatinde birleşilmektedir. Bundan sonra camii batı bölümü civarındaki su boruları kaldırılmış, zeminin kuruması sağlanmış ve zemin stabilitesi temin edilmiştir. Böylece bu fikrin doğruluğu da kanıtlanmıştır.

Bu tecrübelerden sonra bugün camiin doğu bölümünün kurtarılması için çare düşünülürken artık doğrudan doğruya su probleminin üzerinde durarak buna çözüm aranmalıdır.

Su, depodan zemine yayıldığına göre, çözüm için en etkin tedbir suyun depodan kaçmasını önlemektir. Her ne kadar tedbir olarak suyun drene edilmesi de düşünülse bile bu şekil kaynağı kontrol altına alınamayan bir kaynak olması halinde bahis konusu olabilir. Zemine su salınmasının devamına müsaade edilerek bundan sonra kurutulması için tedbir düşünmek, basit problemi zorlaştırmaktadır. Ayrıca camiin ve zeminin durumu itibari ile binanın çok yakınında yapılacak bir hafriyatın, daha büyük kaymalara sebep olacağı aşikârdır.

Kesin çözüm; şehir suyu şebekeye pompa ile doğrudan doğruya sevk ederek depoyu hizmetten çıkarmaktır. Deponun içindeki çatlakları tıkamak şeklinde yapılan bir izolasyonun etkin olmadığı denenmiştir. Bunun dışındaki tedbirlerin araştırma niteliğinde olacağı için konunun ciddiyeti ile bağdaşamamaktadır.

Konya Belediye Başkanlığı İle Vakıflar
Gen. Müd.nün Müşterek RAPORU
Lütfi F. TUNCEL Alaaddin GÜRTUNA

13.10.1981

Alaeddin Camiinde vukua gelen tehlikeli çatlakların nedenleri ve bunlara karşı alınması gerekli önlemlerle bu önlemlerin uygulanması ve onarım (restorasyon) projesinin hazırlanması ve uygulanması konularında Konya Belediyesi ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün işbirliği yapacağı hususlar aşağıdaki ayrıntılarla tesbit edilmiştir.

a) Çatlak ve tehlike arzeden durumun nedenleri şimdiye kadar yapılan müteaddit incelemelerin sonuçlarına göre,

- 1- Zemine çeşitli yollarla sızan sular
- 2- Tepe etrafındaki ağır trafikten doğan titreşim,
- 3- Konya yöresinde açılan çok miktardaki kuyulardan su alınmasıyla meydana gelen boşlukların neden olduğu çöküntüler olarak kabul edilmektedir.

4- Tepenin zayıf jeolojisi,

A- Bu nedenlerin birincisi üzerinde kısa ve uzun vadeli tedbirler alınabilecektir.

İkinci nedenle ilgili önlemler Belediyece alınmaktadır.

Üçüncü ve dördüncü nedenlere karşı alınabilecek önlem son maddede incelenmiştir.

B- Zemine çeşitli yollarla sızan sular:

- 1- Camiin yağmur sularının uygun mesafeye drene edilmesi,
- 2- Parktaki havuzun sızıntı ihtimali (halen bu ihtimal yoktur).

3- Su deposu ve bu depoya su getiren ve dağıtan sistemin su kaçakları

C- Önlemler (Kısa Vadeli):

1- Yukarıdaki üç su kaçağı nedeni birlikte etüd edilerek bir proje halinde keşfi ile beraber

hazırlanacak, bu hazırlık iki kurumun iştiraki ile sürdürülecek, çıkan maliyetin paylaşılması mevzuata göre birlikte kararlaştırılacaktır.

Proje uygulaması esnasında şehrin su ihtiyacının karşılanması için gerekli önlemler Belediye tarafından zamanında alınacaktır. (15 güne kadar).

2- Yağmur sularının camiiden uygun mesafeye drenajı için alınmış tedbirler incelenecek ve noksanlar projeye (hazırlanacak) ithal edilecektir.

3- Kuyulardan çok miktarda su çekilmesi ile ortaya çıkan çöküntülere ve jeolojik zafiyete karşı şu önlemlerin alınabileceği düşünülmektedir.

a) Tekmil abidenin veya zayıf zemin kısmının sökülerek zeminin takviyesi ve yeniden inşası.

Bu alternatifin zaman ve ödenek ihtiyacı diğer çözümlerle mukayese edilecek ve nihai karar ona göre verilecektir.

b) Bu esaslar dahilinde, gerekli müşterek çalışmalar için Vakıflar personeli 15/10/1981 günü Konya'ya gönderilecektir. Bir tecrit uzmanı çalışmalara katılacaktır.

c) Projenin önem ve vüs'ati incelemesinin teknik ve sanatsal yönden gerekli ayrıntıları kapsayacak düzeyde yapılması için bilimsel kurumlarla işbirliği yapılacaktır. Bu amaçla İ.T.Ü ve O.D.T.Ü'nin ayrıntılı incelemelere devamı sağlanacaktır.

d) Vakıflar Genel Müdürlüğünün bu abide için hazırlayacağı bütçe teklifi Konya Belediye Başkanlığı ile koordine edilecektir.

e) Uzun vadede bu deponun yerine iki kule Belediyenin planındadır.

Konya Vali'si Bşk. Heyet TUTANAK -II- (14/10/1981)

3.12.1980 tarihli tutanakta belirtilen hususların yerine getirilip, getirilmediğini tesbit için gerekli incelemeler yapılmıştır.

A- 3.12.1980 tarihinde hazırlanan tutanaktan belirtilen hususlardan:

1) Dolu savak yeri değiştirildiği, Dolu savak kotu 3.00 m.'ye düşürüldüğü,

2) İki adet şebeke borusu ile dolu savak bo-

rusunun deponun güney-doğu tarafına aktarıldığı,

3) Depo içi gözlemlerde önceden yapılmış bir kısım tamiratların bulunduğu, tabanda ve duvarlarda da gözle görünür çatlakların bulunmadığı,

4) Depo ve camii etrafındaki çevre temizliğinin yapıldığı,

5) Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mevcut drenaj kanalının eksik kısmının tamamlanmadığı tesbit edilmiştir.

B- İ.T.Ü. heyetinin 28.7.1977 gün ve 419 sayılı raporunda öngörülen ve 14.10.1981 tarihinde heyetimizce de yapılmasında fayda görülen depo ile camii arasındaki sahanın mevcut dolgu 4.60 m. derinliğe kadar boşaltılarak, kil ile doldurulması işlemi yapılmıştır.

C- Heyetimizce su deposu sızdırmazlığı ile ilgili deneyler:

1- 22.10.1981 tarihinde depo gezilerek, giriş ve çıkışların kapatıldığı ve depo içinin boş olduğu

2- 23.10.1981 tarihinde depo gözleme almak üzere dolu savak kotu olan 3.00 m. seviyesinde su ile doldurulmuştur.

3- Deponun dolu halinde giriş borularından herhangi bir su gelmediği ve vanaların kapalı olduğu görülmüş ve su seviyesi işaretlenmek suretiyle tesbit edilerek, depo giriş kapağı, rogar kapakları ve manevra odası kapısı kapatılarak mühürlenmiştir. Bu işlemler 23.10.1981 günü, saat 10.00 da yapılmıştır.

4- 26.10.1981 günü saat 10.00'da ilgili heyet mevcut mühürleri kontrol ettikten sonra depodaki su seviyesini tekrar tesbit etmiştir. Yapılan tesbite su seviyesinin 72 saat sonra 13 cm. ye düştüğü tesbit edilmiştir.

5- Deponun boyutları şu şekildedir. Depo boyu: 26,30 m. Depo eni : 5,15 m. Depo alanı: 135,445 m².

6- Depodaki su hacimleri
23.10.1981 tarihinde depodaki su hacmi ;
135,445 x 3.00 : 406,335 m³
26.10.1981 tarihinde depodaki su hacmi;
125,445 x (3,00-0,13) = 388,727 m³.

Yukarıda belirtilen tarihler arasındaki 72 saatlik sürede depoda meydana gelen su kaybı,
406,335-388,727 = 17,608 m³.

3 gün (72 saat)lük rasat süresi nazarı itibara alınarak, günlük / (24 saat) ortalama su kaybı 17,608/3:5,869 m³/gün bulunur. Günlük ortalama su kaybı olan 5,869 m³ değerinin deponun ilk hacmine göre oranı %1,44 olmaktadır.

Yukarıda belirtilen tesbitlerin ışığında heyetimizin görüş ve tavsiyeleri ekli rapor ile ayrıca belirtilmiştir.

RAPOR

Konya Merkezindeki tarihi Alaeddin Tepe-si'nde mevcut Alaeddin Camii'nde meydana gelen çatlama ile ilgili faktörlerden birisi olduğu tahmin edilen Belediye su deposu hakkındaki Heyetimizin görüşleri ve tavsiyelerine ait rapordur.

1- Tutanaktaki tesbit edilen günlük %1,44 oranda (5,869 m³/gün) olan sızmanın önlenmesi için gerekli her türlü tedbirin alınması gereklidir.

2- Sızdırmalık konusunun bu alanda uzman bilirkişilere incelettilerilerek uygun bir proje geliştirilmesi,

3- Proje tatbikatının uzman kişilerce yapılmasının sağlanması.

O.D.T.Ü. ÖN RAPOR

Prof. Dr. Uğur ERSOY ve diğerleri

(15.1.1982)

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 19.10.1981 gün ve 42-320/81 sayılı yazılıyla O.D.T.Ü Rektörlüğüne yaptıkları başvuru üzerine, Konya Alaeddin Camii sorunlarının geniş kapsamlı biçimde ele alınması amacıyla ön çalışmalara başlanmıştır. Üniversitenin Mühendislik ve mimarlık Fakültelerinin konu ile çeşitli değişik açılardan ilgilenen öğretim üyelerinden bir araştırma gurubu oluşturulmuştur. Bu gurup yapılması düşünülen geniş kapsamlı çalışmayı planlamaktadır. Ön çalışmaların kısa bir süre içinde tamamlanabileceği ve düzenlenecek bir uygulamalı araştırma projesi taslağının Genel Müdürlük yetkililerine sunulabileceği umulmaktadır.

Planlama çalışmaları aşamasında yararlı olacağı düşüncesiyle, 12.1.1982 günü Konya'ya gidilerek sorunlar yerinde incelenmiştir. Bu çalışmaya katılacak öğretim üyelerinin tümü sorunların en az bir kaç yıllık geçmişi ile yakından ilgili olduklarından, son bir kaç yılda yer alan gelişme-

ler ve ilerleyen sorunlar, çeşitli açılardan incelemelerle ilgili gözlem ve yorumlar yapılmıştır. Bilindiği gibi Alaeddin Camii'ndeki sorunların araştırılması amacıyla, O.D.T.Ü. öğretim üyelerinden oluşan iki ayrı gurup 1978 yılı yaz aylarında yerinde incelemeler yaparak, birbirinden bağımsız iki ayrı ön rapor vermişlerdir. Her iki raporda da şu iki temel öneri yapılmış ve bunların ivedilikle gerçekleştirilmesinin önemi vurgulanmıştır.

- Zemin özellikleri ve zemindeki su hareketleri sağlıklı bilimsel yöntemlerle incelenmeli, ulaşılan sonuçlar doğrultusunda zemin hareketlerini durduracak önlemler alınmalıdır. Onarım daha sonra gerçekleştirilmelidir.

- Camiin temel zeminine su kaçırmaması söz konusu olabilecek depo kaçağı, patlak su borusu, sulama, havuz kaçağı gibi tüm kaynaklar aranıp bulunmalı ve kesinlikle ve ivedilikle kurutulmalıdır.

Son incelemede büyük bir hayal kırıklığı ile gözlenmiştir ki, hem bu raporlarda önemle belirtilen, hem de çeşitli uzman kişilerce ısrarla savunulan bu önlemleri gerçekleştirmek doğrultusunda hiç bir ciddi önlem alınmamış ve böylece sorunların son bir kaç yıl içinde önemli ölçüde ilerlemesine göz yumulmuştur. Böylece belki de maddi zararın büyük ölçüde artması bu yapıda önemli değer eksilmesi söz konusu olabilmıştır.

Planlanmakta olan geniş kapsamlı çalışmanın alacağı süre içinde, bu olumsuz gelişmenin sürüp gitmesini önlemek amacıyla, bazı önlemlerin ivedilikle alınmasının Sayın Genel Müdürlüğe zaman geçirmeden önerilmesinde büyük yarar görülmektedir. Doğal olarak bu önlemlerin barışında Camii zeminine su kaçıran kaynakların kurutulması gelmektedir. Şu sırada Camii'deki hasar çok ileri düzeyde olduğundan, zemine hangi kaynaklardan su kaçırıldığı konusunun araştırılması için geçecek süre bile büyük ölçüde sakıncalı görülmektedir. Bu neden doğru olup olmadığına bakılmaksızın, tepedeki tüm su kaynaklarının ivedilikle kurutulması gereklidir. Bu amaçla,

- Tepe üzerindeki su deposu boşaltılarak şebeke dışında bırakılmalıdır.

- Şehir suyu şebekesinin tepe üzerine yerleştirilmiş olan bölümü boşaltılmalı ve kurutulmalıdır. Vanaların kapatılması yeterli değildir; borularda su bulunmaması sağlanmalıdır.

- Tepe üzerindeki havuz doldurulmalı ve sulama işleri durdurulmalıdır.

* - Plastik borulardan oluşan sulama suyu şebekesi de boşaltılmalı ve kurutulmalıdır. Bu kadar hareketli bir zemin içine yerleştirilmiş olan plastik boru sisteminin sağlam kalmış olması çok düşüktür.

Ank. Ü. Ziraat Fak. RAPOR
Prof.Dr. Yüksel ÖZTAN

(11.5.1983)

Konya Alaeddin Camii'nin maruz kaldığı yıkılma tehlikesinden kurtarılması için gerekli teknik önlemler arasında Peyzaj Mimarlığına ilişkin çalışmaların iki aşamada ele alınması uygun görülmektedir.

1- Alaeddin Tepesi Parkı mevcut yeşil örtüsü için alınması gereken koruma önlemleri,

2- Alaeddin Camii'nin korunması için, parkın yeniden ele alınarak planlanması ve uygulanması,

- Bu konuda yapılacak çalışmalar arasında, parkın mevcut yeşil örtüsünün korunması için alınması gereken önlemler üç yönlü bir işlevliği içermektedir.

a) Kent için simgesel nitelikte ilginç bir odak noktası oluşturan yeşil tepenin mevcut görsel etkisinin sürekliliği,

b) Kent halkı için gerekli olan yeşil alan gereksinmesinin halen yoğun kullanımı olan bu parkta kısmen giderilmesi,

c) İlkbahar, sonbahar ve kış aylarındaki yağışların bitki örtüsünden yoksun bir alanda doğrudan toprak altına sızarak yapı tahribinin daha da artmasını önlemek amacıyla, mevcut bitki örtüsünün korunarak su tutma yeteneğinden yararlanılması,

Yukarıda özetlenen estetik ve işlevsel açıdan üç önemli amaç nedeniyle, Alaeddin Tepesi mevcut yeşil örtüsünün asgari sulama koşullarıyla, korunması gerekli ve zorunlu görülmektedir.

Bu konuda göz önünde bulundurulması gereken hususlar şunlardır:

1- Konya ili yıllık yağışının aylara dağılışından, bitkiler için su açığının en fazla Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında olduğu anlaşılmaktadır.

2- Bu nedenle, bitkilerin yaz aylarına kuvvetli olarak girebilmesi için Mayıs ayı ortasından itibaren başlatılarak, Ekim ayı ortasına kadar sürdürülmesi zorunlu görülmektedir.

3- Sulamanın, özellikle öğleden sonra saat 17.00 den itibaren ya da akşam serinliğinde başlatılması verilecek suyun buharlaşma ile kaybını önleyecek, verilecek asgari su miktarının bitki için bir dereceye kadar olmasını sağlayacaktır.

4- Verilecek su miktarı çim alanlar için m²'ye 3 kg. olmalıdır. Çim alan içindeki ağaç ve çalılar için ayrıca sulama gerekli değildir. Ancak, çim alan dışında kalan yerlerdeki ağaçlara ayda iki ilâ üç kez su verilmelidir.

5- Sulama suyu ince zerreler halinde, uzun bir süre içinde verilmelidir. HORTUMLA SALMA SU yöntemi uygulanmamalıdır.

KURUL KARARLARI

G.E.E. ve A.Y.K.'nun 20.VIII.1966 gün ve 3247 sayılı kararı

Konya'da Alaeddin Camii restorasyonları hakkında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 20.VII.1966 gün ve 32/II.AO- 312 sayılı yazısı okundu. Vakıflar Uzmanlarından Y.Mim. Yılmaz ÖNGE ve Y.Müh. Ünsal SOYGÜR'ün izahları dinlendi, yapılan müzakere sonucunda:

Vakıflarca camii tamamen söküp, fore kazıkları oturtulacak temelin üzerine mevcut elemanlarıyla camii yeniden inşaatı teklifi, böyle önemli bir eski eserin yıkılmadan tamiri çarelerinin aranması için gerekirse ilçili bütün müessese ve üniversitelerin konuyu tetkik etmeleri lüzumlu görülmüş olup, ilk tedbir olarak üyelerimizden H.Kemal SÖYLEMEZOĞLU ve Aptullah KURAN ile Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nden verilecek bir uzman ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nden iştirak edecek bir statikçiden müteşekkil guruba Vakıflar uzmanlarının da katılmasıyla teşekkül edecek heyetin konuyu yerinde tetkikinden sonra konunun tekrar ele alınmasına karar verildi.

G.E.E ve A.Y.K.'nun 5.XI.1966 gün ve 3288 sayılı kararı

Konya'da Selçuklu eserlerinden Alaeddin

Camii'nin tamiri ile ilgili olarak Vakıflar Genel Müdürlüğü uzmanları tarafından yapılan teklif ile konuyu yerinde incelemiş üyelerimizden M.Kemal SÖYLEMEZOĞLU, Mahmut AKOK, ve Apdullah KURAN ın raporları incelendi, yapılan müzakere sonucunda :

- Teklifteki, camiinin tamamen yıkılıp, fore kazıkları oturtulacak, temelin üzerine mevcut elemanlarıyla camiinin yeniden inşası, böyle eski bir eserin eskiliğini ortadan kaldırmak olacağından, kurulumuz böyle önemli eserin yıkılmasına karar veremeyeceğine, evvelâ mütehasıslarca "temel zemini hareketlerinin durdurulması" için konsültasyon yapılmasına ve yapıya dokunmadan zemin hareketlerinin durdurulması için çare aranmasına ve araştırma sonrası uygun görülen tedbirin kurulumuza getirilmesi,

- Tahliye edilmiş bulunan camiinin kışı tehlikesiz atlatması için gerekli muvakkat (kurşun örtü, yıkılan kısmın kapatılması gibi) tedbirlerin ilgililerce alınmasına ekseriyetle karar verildi.

G.E.E. VE A.YK.'nun 16.IV.1967 gün ve 3435 sayılı kararı

Konya'da Alaeddin Camii hakkında Vakıflar Genel müdürlüğü'nün Prof. Vahit KUMBASAR ile Dr. Müh. Remzi ÜLKER'e hazırlattığı ve 3.III.1967 gün ve 12.II.AO.113 sayılı yazısı ile kurulumuza gönderilen 14.1.1967 tarihli ve 28.2.1967 tarihli teknik raporları okundu, müzakeresi yapıldı.

Yapının orijinal durumunu kabil olduğu kadar bozulmadan muhafazası halinde alınması teklif edilen tedbirler uygun bulunarak.

- Camii üstünün toprakta örtülü olması karakteristik özelliğinin muhafazası kurulumuzca genel olarak arzu edilmekte olduğu için , önce ahşap kirişleme üzerine toprak örtü olacağına göre onarım çareleri aranacak, imkan bulunmadığı takdirde mümkün olduğu kadar az değişiklikler ile çatı örtüsünün detaylanmasına,

- Döşemenin kaldırılarak kolon temellerinin iki istikamette betonarme kirişlerle bağlanması, fakat kolonların ve kemerlerin yapıyı tahrip etmeden düzeltilmeleri mümkün ise yapılması aksi halde olduğu gibi bırakılmalarına,

- Kemerlerin gizli kirişlerle bağlanması, fa-

kat bu arada birinci maddedeki arzunun gözönünde tutulması,

- Dördüncü maddedeki teklifin kabulü ile demir gergilerin eski görünüşü sağlamak üzere, eski ebatlarda ahşapla kaplanmasına,

- Beşinci maddedeki teklifin, birinci maddedeki isteğin gözönünde tutularak yapılmasının kabulüne,

- 6.7.8nci maddelerdeki teklifin aynen kabulüne

- Orta avlunun teklifteki gibi değiştirilmesi fakat setlerin ağaçlandırılmasına,

- 10 ve 11 .nci maddelerin de kabulü uygun olup gereğinin buna göre yapılmasına karar verildi.

G.E.E. ve A.YK.'nın 14.V.1967 gün ve 3498 sayılı kararı.

Konya'da Alaeddin Camii onarımlarına dair Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 12/V/1967 gün ve 34/11.AO-312 sayılı yazısı okundu, 7/VI/1967 tarihinde bir kere daha yerinde tetkik eden üyelerimizin izahları dinlendi, müzakeresi yapıldı.

- Binarın bütün duvar ve kemerlerinin mevcut sıvalarının raspa edilmesine,

- Binarın, gereken aksamının yapılacak ile-riki çalışmalara mani olmayacak şekilde desteklenmesi ve askıya alınması ve binada herhangi bir yeni çökmeye meydan verilmemesine,

- Yapılacak bütün yeni çalışmaların 1/50 mevcut rölöveler üzerinde işlenmesi ve fotoğraflarla tesbitine,

- Bu araştırmaların belli bir tek yetkili mesul kimsenin kontrolü altında yapılmasına,

- Bütün bu işlerin emanet yolu ile yapılmasına,

- Bugüne kadar Yüksek Kurulca alınmış olan kararların yukarıda tesbit edilen maddeler muvacehesinde tatbikinin tehirine karar verildi.

G.E.E. ve A.YK.'nun 23/IX/1967 gün ve 3671 sayılı kararı.

Konya'da Alaeddin Camii hakkında evvelce alınmış 3498 sayılı kararımız gereğince yapılması istenen işlerin yapıldığını bildiren Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 21.IX.1967 tarih ve

42/II.AO-312 sayılı yazısı ve ekleri incelendi. Camiin bütün sıvalarının raspa edilmesinden sonra eseri yerinde incelemiş bulunan Kurul üyelerinin izahları dinlendi ve yapılan müzakere sonunda:

- Alaeddin Camii'nin yıkılmadan tamirinin mümkün olduğu genel kanaatine varılmış ve bu esasa göre evvelce Prof. Dr. Vahit KUMBASAR ile Yük.Müh. Remzi ÜLKER in hazırladığı 14.I.1967 tarihli ve eki 28.2.1967 tarihli teknik raporun beşinci sahifesinde teklif edilen tamir tedbirlerinden,

a) Kargir kemer ve kolonların geçici olarak desteklenerek camiin toprak dolgu tavanının, beton tabakası dahil, tamamen kaldırılmasına,

b) Çatı taşıyıcı kısımlarını teşkil eden ahşap kirişlemelerin elden geçirilerek yeniden kullanılmasına ve noksanların yerine yenilerinin konmasına,

c) Kurulumuzca çatının orijinal şekilde yapılması esas itibariyle istenmekte olduğundan, sözü geçen raporda toprak dolgu tabakasını taşımak üzere konması düşünülen betonarme düşemenin yapılmamasına, bunun yerine başka çareler aranmasına (yalnız kirişleme, çelik bağlantı v.s. gibi) bütün bunlar eld edilikten sonra betonarme döşeme yapılması zaruri görülürse, genel olarak bir nevi mafsallı ve oynak bir çatı örtüsü olan eski sistemin yerine konması halinde statikçilerin dikkat nazarını çekmek kaydıyla ve evvelce yapılmış böyle bir tatbikatın mahzurlarını (betonun ahşap kısımlarının çürümesine sebep oluşu gibi) izale edecek şekilde yapılmasına,

d- Kemerlerin üzerinde yapılması düşünülen gizli kirişlemenin de yukarıdaki fıkrada işaret edilen hususlar gözönünde bulundurularak yapılabileceğini

e- Döşemenin kısım kısım kaldırılmasına, kargir kolonların durumları hiç bozulmadan iki yönde betonarme kirişleme ile birbirlerine bağlanmasına,

f- Kolon üst başlarını bağlayan ahşap kirişlemelerin çelik bağlantı gergileri ile değiştirilmesine fakat mimari görünüşü sağlamak için bunların eski ahşap kirişleme ebadında ahşapla kaplanmasına, kolonların başlıklarla birleşim yerlerinin çelik çemberle takviyesine,

g- Dış duvarlardan fazla çatlak olanların yalnız bu kısımlara inhisar edecek ve mümkün olduğu kadar küçük parçalar halinde sökülerek

ve gerekli temel takviyeleri de yapılmak şartıyla yeniden yapılabileceğine, fakat bu sırada duvarın eski görünüşünü muhafaza etmek için önemli parçaların numaralanarak ve fotoğraflarla tesbit edildikten sonra yerlerine konmasına (evvelce yapılmış batı cephesi tamiri genel olarak başarılı bulunmuştur),

h- Camii civarındaki bütün dış suların temele sızmasına mani olmak üzere drenaj yapılmasına,

i- Tepedeki su deposu ve havuzdan gelmesi muhtemel su sızmalarının da önlenmesine,

j- Avlunun boşaltılması teklifi yeni problemler açacağı endişesi ile kabul edilmemiştir. Buna mukabil bütün şevlerin ağaçlandırılmasına,

k- Bütün bu işlerin sözü geçen raporda işaret edildiği gibi mütehassıslar tarafından hazırlanacak bir projeye göre ele alınması ve mümkün ise emaneten veya diğer özel usullerle yapılmasına,

Bu çok önemli eserin tamirine sırf bu işe mahsus bir mütehassıs şantiye şefinin devamlı nezaretinin sağlanmasına,

- Mevcut rölovenin tamamlanması için "Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Arkeologları" marifetiyle camii içindeki kolonların karakterlerinin tesbiti ile camiin muhtelif yerlerinden alınacak harç numunelerinin tesbiti ve plan üzerine işlenmesi için Kurulumuza bilgi verilmesine,

- Kararımızın birinci maddesindeki tamir işlerine başlarken yaklaşmış bulunan kış mevsiminin gözönünde tutulmasına,

- Camiin rاسبasından sonra meydana çıkan süslemelerin renkli fotoğraflarla veya desenlerle tesbit edilmesine ve ilerde bu konuda ne yolda hareket edileceği teklifinin Kurula getirilmesine,

- Bugün tali bir girişi kullanılan camiin onarımdan sonra kapalı olan avlu kapısının kullanılmasını sağlamak için yollarının buna göre tanzim ve gerekli merdivenlerin yapılmasını,

- İnşaatı yarım kalmış türbenin de harici tesislerden korunması maksadiyle üstünün örtülmesi için bir kaç teklif getirilmesine karar verildi.

G.E.E. VE A.Y.K.'nun 24.5.1969 gün ve 4621 sayılı kararı

Konya'da Alaeddin Camii hakkında Vakıf

lar Genel Müdürlüğü'nün 23.5.1969 gün ve 312 sayılı yazısı okundu. Y. Müh.Mim. Yılmaz ÖNGE'nin izahları dinlendi ve müzakeresi yapıldı.:

Alaeddin Camii'nin doğudaki maili inhidam avlu duvarının sökülerek hazırlanan rölöve projesine göre, eski taş kısımlar ve mümkün olduğu kadar tuğlalarından istifade edilerek yeniden inşaatı teklifinin kabulüne karar verildi.

G.E.E.veA.Y.K.nın II.IV.1970 gün ve 5281 sayılı kararı

Konya'da Alaeddin Camii restorasyonları hakkında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nin 9.IV.1970 gün ve 312 sayılı yazısı okundu. Y.Mim Yılmaz ÖNGE'nin izahları dinlendi, müzakeresi yapıldı.

- Şakülünden inhiraf ettiği için Kurulumuzca alınan kararlarla sökülmiş bulunan minarenin, yine eski yerinde ve eski şeklinde fakat yeni temeller üzerinde ve camii yapısına bağlanmadan inşaatına,

- Daha önce yıktırılıp yeniden yaptırılmış doğu avlu duvarında tekrar arızalar görülmüş olduğundan yıktırılarak yeniden inşaatı için kurulumuzca karar alınmış ise de, dıştan takviyesi suretiyle ayakta kalacağı anlaşıldığından, teklif veçhile iki konturforla takviyesine,

- Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün belirttiği gibi türbelerin eskisi gibi cami harimine alınması sakıncalı olacağından türbelerin camiden ayrı olarak avluda bırakılmasına ve bu takdirde meydana gelecek cami cephesinin bir tane Vakıflar teklifinde olduğu gibi camla kapandığına göre, bir de esas duvarları, kemerleri vesair ayrıntıları belli olacak şekilde hafif geri çekilmiş ince bir tuğla duvarla (çıplak ve sıvalı) kapandığına göre etüd edilerek kurula getirilmesine bu arada Camiin üstünün örtülmesi ameliyesine devam edilmesine,

- Böylece meydana çıkacak aks üzerindeki avlu girişinin de ihyasının mümkün olup olmadığının etüd edilmesine karar verildi.

G.E.E. ve A.Y.K'nun 13.VI.1970 gün ve 5428 sayılı kararı

Konya Alaeddin Camii restorasyonu hakkında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 12.VI.1970 gün

ve 42.II.AO-169 sayılı yazı ve eki okundu. Projeleri incelendi. Y.Mim. Yılmaz ÖNGE'nin izahları dinlendi. Dosyası tetkik edildi. Müzakeresi yapıldı.

Kurulumuzun II/IV/1970 gün ve 5281 sayılı kararına göre Konya Alaeddin Camii kuzey cephesi ve avlusunun, avlu girişlerinin Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmasına bu projenin kurulumuza gönderilmesine ve camiide yapılacak diğer onarım projelerinin de kurulumuza gönderilmesinin gerekli olduğuna karar verildi.

G.E.E. ve A.Y.K'nun 12/2/1972 gün ve 6297 sayılı kararı.

Konya Alaeddin Camii avlusundaki üstü açık türbe binası hakkında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 3/2/1972 gün ve 42.II.AO-312 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi ve müzakeresi yapıldı.

Konya Alaeddin Camii avlusundaki üstü açık türbe binasının yapılacak ilâvenin yeni olduğunu belirtecek bir projenin hazırlanmasına, bu projenin Kurulumuza gönderilmesine ve Camiide yapılacak diğer onarım projelerinin de Kurulumuza gönderilmesinin gerekli olduğuna karar verildi.

G.E.E. ve A.Y.K'nun 10. 9.1976 gün A-166 sayılı kararı

Konya'daki Alaeddin Camii nin durumunu yerinde inceleyen heyet raporu okundu ve verilen izahat dinlendi. Yapılan müzakeresi sonunda

- Alaeddin Camii'nin yapılan onarımlara rağmen içinde ibadet edilemeyecek kadar tehlikeli duruma düşmesinin ancak temelini giren sular yüzünden zeminin taşıma gücünü yitirmesinin sebep olduğu anlaşılınca bu suyun kaynağı olduğu sanılan tepe üstündeki gazinonun havuzunun boşaltılarak iptal edilmesine, başka kaynaklardan (yağmur ve sulama) gelmesine muhtemel suların temele akmasını önlemek üzere yeraltı sularının derhal drene edilmesine, tehlikeli kısmın can kaybını önlemek üzere derhal ibadete kapatılmasına, kubbe ve kemerlerin askıya alınarak yapının daha fazla harap olmasının önlenmesine,

- Alaeddin Camii hakkında evvelce alınmış olup Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne gönderilmiş olan ve yapılmış onarımlardan esas olması gere-

ken bütün kararlarımızın Vakıflar Genel müdürlüğü'nce kurulacak bir tetkik heyeti tarafından incelenerek, hangilerinin yerine getirilip, hangilerinin getirilmediğinin bir raporla tesbit edilerek, bundan sonra alınacak kararlara kadar drenaj ve askıya alma işleminden başka bir işlem yapılmasına,

- Alaeddin Tepesi'ndeki şehir suyu deposu kaçaklarının da camii temelini zarar vermesi ihtimali varsa, depo etrafında bulunması gereken drenajın kontrol edilerek fennî bir şekilde ıslahı ile depodan olacak sızıntıların cami'ye zarar vermesinin önlenmesine karar verildi.

G.E.E. ve A.Y.K.'nun 12.3.1977 gün ve A-355 sayılı kararı

Konya'daki Alaeddin Camii hakkında Vakıflar Genel Müdürlüğü' nün 2/3/1977 gün ve 42/312 sayılı yazısı ve eki olan 1/12/1976 günlü teknik rapor incelendi, yapılan müzakere sonunda:

Teknik raporda teklif edildiği gibi Alaeddin Camii'nin harap olmasına neden olan su sızmalarının önlenmesi için tepe üstündeki havuzun ve su deposunun kaldırılmasına veya su sızdırmayacak şekilde izole edilmesine, höyük tarafına yapılan istinat duvarı yerine kayma sathının altına inecek ve kabarma tesirlerini önleyecek nervürlü bir betonarme kuyu istinat duvarının projelendirilerek uygulanmasına, bu duvarın höyük tarafında ve tabii zemin altında duvarla beraber çalışan yatay bir drenaj sathı teşkili ile buraya gelebilecek suların dışarı atılmasına, bu tedbirler alınıp Camii kesin olarak emniyet altına alınmadan hiç bir onarım teşebbüsüne geçilmemesine, bu arada yapılması düşünülen onarım için gerekli detaylı onarım projelerinin hazırlanarak kurula getirilmesine, onarım faaliyeti başlayıncaya kadar can kaybını önlemek üzere yapının ibadete kapatılmasına, kubbe ve kemerlerin askıya alınarak daha fazla harap olmalarının önlenmesine karar verildi.

G.E.E ve A.Y.K.'nun 14/10/1977 gün ve A-802 sayılı kararı

Konya il merkezinde bulunan Alaeddin Camii çevresi hakkında 5/9/1977 günlü Vakıflar Genel Müdürlüğü yazısı okundu, ekleri incelendi, ya-

pılan müzakeresi sonunda:

Konya il merkezinde, bulunan korunması gerekli çok önemli eski eserlerden Alaeddin Camii'nde zemin çökmesi dolayısıyla meydana gelen çatlakların arınmaması, doğmuş olan tehlikeli durumun giderilmesi için Camii çevresinde alınacak önlemlere dair Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce bilenenlere hazırlatılan raporlar ışığı altında oluşturulacak projenin kurulumuza getirilmesine, yapılan araştırmaya sonucunda varılan nişterek kararı gereğince zemin kaymasının yüksek kotta bulunan Şehir Parkı'ndaki havuzun ve hemen camii yakınındaki W.C. çukurunun kaçaklarından ileri gelebileceğine, Belediyece bu kaçakların önlenmesi için tüm tedbirlerin alınmasına (gerekirse havuzun boşalmasına) camii yanında bulunan eski su deposunun kullanılması halinde buradan gelebilecek kaçakların önlenmesine, bu hususların Belediyece yerine gettirilememesi halinde söz konusu mücavir sahanın Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce kamulaştırılarak aynı önlemlerin alınmasına karar verildi.

G.E.E.ve A.Y.K.'nun 9.9.1978 gün ve A 1282 sayılı kararı

Konya il merkezinde Alaeddin Camii'nin çatlakları ve çökme tehlikesi hakkında Konya Belediyesi Basın-Halkla Münasebetler Bürosu'nun tarihsiz 7947 sayılı yazıları ve ekindeki O.D.T.Ü.'nün raporu okundu, ekleri incelendi, yapılan müzakeresi sonunda:

- Konya il merkezindeki Alaeddin Camii'nin ilk aşamada çini kaplı mihrap ve önündeki kubbenin kesinlikle bütün yüzeyleriyle askıya alınması, gerekirse tahrip edilmeden sökülmesi,

- İkinci aşamada kesin rölövesinin tamamlanması,

- Üçüncü aşamada zemin, temel ve genel statik durumla ilgili kesin inceleme ve raporun hazırlanarak getirilmesi,

- Dördüncü aşama, yeni restorasyon projesinin hazırlanarak çok ivedi olarak kurtarılmaya çabalarına girişilmesine ve Kültür Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nden bu durumun Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bildirilmesinin istenmesine karar verildi.

G.E.E. ve A.Y.K.'nun 10.7.1982 gün ve A-3722 sayılı kararı

Konya Alaeddin Camii, Kılıçaraslan Camii Türbesine ait onarım istemini içeren Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün ABİYAP/42-312/82-ABİŞB sayılı yazısı okundu ve ekleri incelendi. Yapılan müzakeresi sonunda:

Konya Alaeddin Camii, Kılıçaraslan Camii Türbesinin onarım fişinde belirtildiği gibi rölöve projesine uygun olarak onarılmasına karar verildi.

G.E.E. ve A.Y.K. 'nun 7/4/1983 gün ve A-4209 sayılı kararı.

Konya il merkezi Alaeddin Tepesi'nde bulunan Alaeddin Türbesi'ne ilişkin kurulumuz üyelerinden birinin verdiği önerge okundu ve eki incelendi. Yapılan müzakeresi sonunda:

Konya İl Merkezi, Alaeddin Tepesi'nde bulunan Alaeddin Türbesi'nin külahunun orijinalinde olduğu gibi çini ile kaplanmasının temini gerektiğine karar verildi.

T.K.ve TV.ANK.BÖL.K.'nun 6/7/1984 gün ve 166 sayılı kararı.

Konya, merkez Alaeddin Tepesi'ndeki Alaeddin Camii'ni koruma amaçlı istinat duvarı yapılmasına ilişkin Konya Belediye Başkanlığı'nın 29.6.1984 gün 4729 sayılı yazısı okundu ve ekleri incelendi. Yapılan görüşmeler sonunda:

- Kurulumuza sunulan yerleşme istinat projesinde belirtilen betonarma duvarının inşaat projesinde duvarın arkasında yoldan gelen titreşimleri önleyici dolgu maddesine gerek duyulduğuna, betonarme perde inşaatının Müze denetiminde yapılmasına, kalıntıların çıkması halinde bir kurtarma kazısı için inşaatın derhal durdurulmasına, uygulamanın zemin mekaniği dalında uzmanlaşmış kuruluşların katkı ve denetiminde yapılmasına, Höyük çevresindeki yolda ve kavşaklarda belli aralıklarda trafiği yavaşlatıcı engellerin konulmasına, Höyükteki bitki sulamasının yağmurlama sisteminde gerçekleştirilmesine, gelecekte Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Konya Belediyesi'nin bir işbirliği oluşturarak höyükteki kaymaları bütünde önleyecek çalışmalara gidilmesine, bu çalışmalar sonunda hazırlanacak projelerin yetkili kuruluş ve uzmanların onaylarını içeren 2 takım kopyalarının Kurulumuza getirilme-

sinde konunun tekrar görüşüleceğine karar verildi.

T.K. ve TV. ANK.BÖL. K.'NUN 16/2/1984 gün ve 321 sayılı kararı

Konya Alaaeddin Camii'ne bekçi kulubesi yapımına ilişkin Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 2.8.1984 gün ve ABİYAP/ABİDE ŞB.42/312(84) sayılı yazıları okundu ve ekleri incelendi. Yapılan görüşmeler sonunda

- Konya Alaeddin Camii'nin kuzeydoğu kapısının batısına yapılması düşünülen ahşap bekçi kulübesinin yapılmasının uygun olduğuna, ancak camiin onarım inşaatı bittikten sonra bekçi kulübesinin kaldırılması kaydıyla projenin onaylanmasına karar verildi.

T.K. ve TV. KON.BÖL.K.'nun 24.10.1986 gün ve 114 sayılı kararı

Konya-Merkez, Alaeddin Camii Temel ve Taban Zemini Güçlendirme Çalışmalarına ilişkin Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 22.10.1986 gün ve ABİYAP/ABİŞB/42.00/1/AL/ÖZEL sayılı yazısı okundu ve ekleri incelendi. Yapılan görüşmeler sonunda:

- Alaeddin Camii'nin tehlikeli durumundan kurtarılması için, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce hazırlanmış olan "Konya Alaeddin Camii Dene-me Enjeksiyonu Çalışmaları Değerlendirme Raporu"na dayanılarak teklif edilen "Konya Alaeddin Camii Temel ve Taban Zeminini Güçlendirme Projesi"nin vakit geçirmeksizin tatbikatına başlanmasına,

- Camiinin, bu duruma düşmesine en önemli etkenin, çevresindeki sarnıç, havuz, depo gibi su tesisleri olduğu açıkça anlaşıldığından, ileride tekrar doğabilecek tehlikelere karşı söz konusu su tesislerinin kesinlikle kaldırılmasına ve bu konuda daha önce alınmış kurul kararlarına uyulmasına,

- Zemin güçlendirme ameliyesinin tamamlanmasından sonra, tarihi üst yapıdaki harbiyet ve deformasyonların giderilmesinden önce, mevcut durumun proje, rapor ve fotoğraflarla tesbit